

Broj:06-03-6-825-3/19
Sarajevo, 28.02.2019. godine

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za odbranu i sigurnost

PREDMET: *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, dostavlja . -*

Poštovani,

U skladu sa članom 54. stav (1) tačka b) Poslovnika o radu Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/06, 41/06, 81/06, 91/06, 91/07 i 87/09) u prilogu ovog akta dostavljamo vam Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu na jezicima i pismima koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine predlaže Zajedničkoj komisiji za odbranu i sigurnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da razmotri i primi k znanju Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.

S poštovanjem,

Prilozi:

- *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu (Bosanski jezik) x 5*
- *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu (Srpski jezik) x4*
- *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu (Hrvatski jezik) x3*
- *Elektronska verzija (PDF)*

Dostavljeno:

- Naslovu x 12,
- a/a.

MINISTRICA
Marina Pendeš

Na osnovu člana 24. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 05/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 06/13, 19/16, 83/17) i člana 62. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/03), Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine dostavlja

IZVJEŠTAJ O RADU MINISTARSTVA ODBRANE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2018. GODINU

I UVODNE NAPOMENE

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo odbrane BiH) osnovano je Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 05/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 06/13) i Zakonom o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08).

Shodno definiranim nadležnostima, donesen je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva odbrane BiH, uz naknadno utvrđene izmjene i dopune, kojim su propisane nadležnosti, način rukovođenja i sistematizacija radnih mjesta u Ministarstvu odbrane BiH.

Težište rada Ministarstva odbrane BiH u 2018. godini bilo je usmjereno na realizaciju:

- Programskih aktivnosti, poslova i zadataka iz nadležnosti Ministarstva odbrane BiH, kao organa uprave Bosne i Hercegovine;
- Aktivnosti pridruživanja NATO-u.

Aktivnosti Ministarstva odbrane BiH su realizirane u saradnji sa svim institucijama Bosne i Hercegovine i uz stručnu podršku NATO štaba u Sarajevu i EUFOR-a.

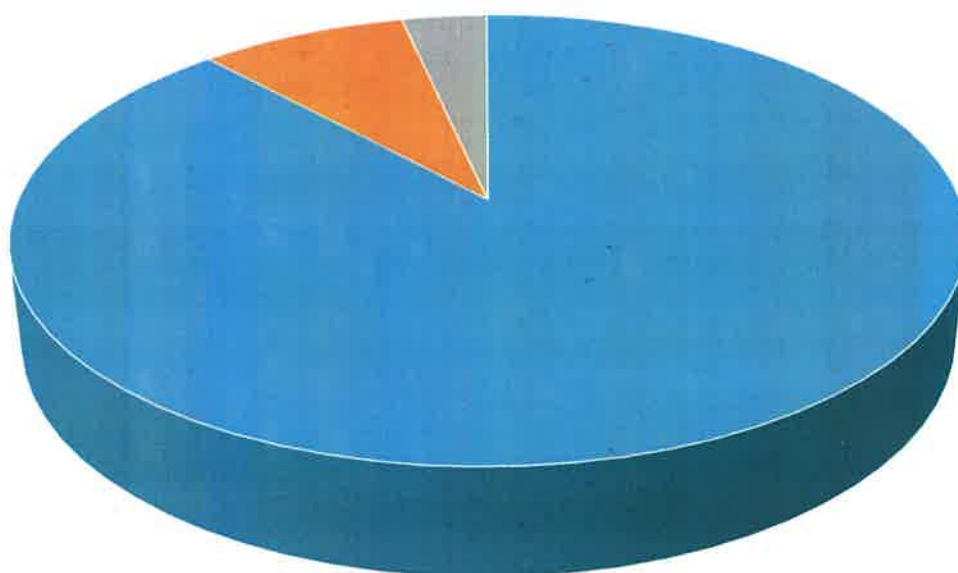
II REZULTATI RADA

1. Izvršenje Programa rada Ministarstva odbrane BiH za 2018. godinu

Programom rada Ministarstva odbrane BiH za 2018. godinu utvrđeno je 145 aktivnosti koje su svrstane u 19 projekata i četiri programa koji podržavaju tri specifična cilja. Realizacija aktivnosti ilustrirana je u tabeli i dijagramu koji slijede:

PREGLED REALIZACIJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA RADA MINISTARSTVA ODBRANE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2018. GODINU			
PLANIRANO	REALIZIRANO	DJELIMIČNO	NEREALIZIRANO
145	128	12	5

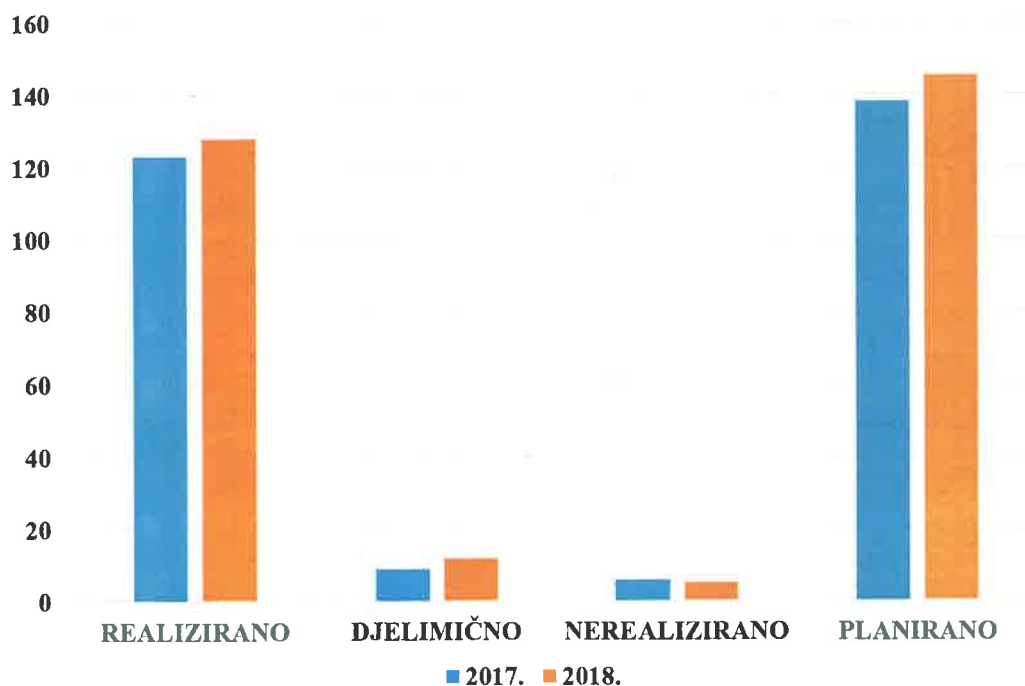
Tabela 1: Pregled realizacije programskih aktivnosti

■ REALIZIRANO ■ DJELIMIČNO ■ NEREALIZIRANO ■

Dijagram 1: Realizacija programskih aktivnosti

Stepen realizacije programa rada u 2018. godini je 88,28 %, što je za 0,13 % niže u odnosu na 2017. godinu, u kojoj je stepen realizacije iznosio 88,41 %. Na okolnosti koje su uzrokovale neznatno niži procenat realizacije MO BiH nije se moglo uticati. U sljedećem dijagramu ilustrirana je uporedba realizacije programskih aktivnosti u zadnje dvije godine:

Dijagram 2: Uporedni prikaz realizacije programa rada

2. Metodologija upravljanja procesima u Ministarstvu odbrane BiH

Upravljanje procesima u Ministarstvu odbrane BiH, tokom 2018. godine, odvijalo se kroz aktivnosti Stručnog kolegija i koordinaciju rada Ministarstva odbrane BiH. U sklopu ovih aktivnosti, razmatrana su načelna i druga pitanja iz nadležnosti i definirani zaključci, mišljenja i prijedlozi Ministrici i zamjenicima ministra, o realizaciji konkretnih obaveza, zadataka i aktivnosti iz zakonske nadležnosti. Izradom potrebnih sistemskih dokumenata, poboljšan je konceptualno-pravni okvir, što značajno doprinosi funkcionalnijem upravljanju procesima u Ministarstvu odbrane BiH.

2.1. Aktivnosti Stručnog kolegija Ministarstva odbrane BiH

Stručni kolegij Ministarstva odbrane BiH u 2018. godini je održao pet sjednica. Na sjednicama Stručnog kolegija raspravljano je više tema koje su od značaja za organizaciju i funkcioniranje institucija odbrane BiH, kao što su:

- Stanje u OS BiH;
- Proces prijema i unaprjeđenja oficira u OS BiH;
- Razmatranje i usvajanje dokumenata u sistemu odbrane;
- Planovi potreba i nabavke i njihova realizacija;
- Razmatranje informacije o angažovanju OS BiH na podršci Evropskom olimpijskom festivalu mladih EYOF 2019
- Svečani ispraćaj generala koji su ostvarili pravo na penzionisanje
- Uništavanje viškova municije i naoružanja;
- Realizacija zaključaka sa sjednica Predsjedništva BiH;
- Realizacija zaključaka VM BiH;
- Priključivanje NATO savezu;
- Razmatranje informacija o ustupljenim resursima OS BiH civilnim organima
- Utvrđivanje prijedloga zakona;
- Programi, planovi i izvještaji o radu MO BiH;
- Realizacija nalaza Ureda za reviziju; i
- Druga važna pitanja u sistemu odbrane.

2.2. Aktivnosti koordinacije rada Ministarstva odbrane BiH

Sastanci koordinacije rada Ministarstva odbrane, kojima predsjedava sekretar ministarstva, uz participaciju pomoćnika ministra i zamjenika načelnika Zajedničkog štaba za operacije, te zamjenika načelnika Zajedničkog štaba za resurse, važan su sadržaj u ostvarivanju nadležnosti Ministarstva odbrane.

U toku 2018. godine, održano je 10 sastanaka koordinacije na kojima su se prioriteto razmatrala pitanja i zauzimani stavovi u vezi:

- Usaglašavanja prijedloga za Program rada Vijeća ministara BiH i dinamike realizacije programskih aktivnosti;
- Realizacije obaveza Ministarstva odbrane BiH prema institucijama BiH (Parlamentarna skupština BiH, Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH, Predsjedništvo BiH i Vijeće ministara BiH), kroz pripremu materijala za razmatranje;
- Realizacija Integralnog akcijskog plana za otklanjanje nedostataka po osnovu Ureda za reviziju institucija BiH;
- Analize realizacije obaveza i razmjena informacija o aktivnostima organizacijskih jedinica radi međusobne koordinacije.

3. Konceptualno-pravni okvir

Tokom 2018. godine nastavljena je realizacija planova implementacije dokumenata „Pregled odbrane“ i „Plan razvoja i modernizacije OS BiH 2017. - 2027.“.

Pored konceptualnog, Ministarstvo odbrane BiH je tokom 2018. godine pažnju posvetilo sistemskom okviru za efikasno funkcioniranje institucija odbrane, što je prezentirano kroz sadržaje koji slijede:

Izrađeno i odobreno:

- Pravilnik o načinu vršenja osnovnih sigurnosnih provjera u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH;
- Pravilnik o pružanju vojne pomoći u prirodnim i drugim nesrećama;
- Pravilnik o primjedbama o radu i mjeranju zadovoljstva korisnika usluga MO BiH;
- Pravilnik o ocjeni zdravstvene sposobnosti za vojnu službu u MO i OS BiH;
- Pravilnik o planiranju, organiziranju i izvršenju logističkih potreba u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine;
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o ishrani u Oružanim snagama BiH;
- Politike upravljanja zračnim prostorom BiH;
- Izrada Strateškog plana rada Jedinice interne revizije 2018-2020.g. na osnovu uspostavljenog Finansijskog upravljanja i kontrole u organizacionim cjelinama MO i ZŠOS BiH, te ostalih relevantnih procjena rizika po pojedinim sistemima i procesima.
- Instrukcija o provođenju postupka hitnih nabavki u MO i OS BiH;
- Instrukcija o nabavkama roba, usluga i radova u MO i OS BiH koje su izuzete iz ZJN;
- Instrukcija o klasifikovanim nabavkama u MO i OS BiH;
- Instrukcija koja reguliše sve procedure i aktivnosti planiranja nabavki, ugovaranja i realizacije zaključenih ugovora;
- Instrukcija o davanju ili odbijanju davanja saglasnosti na vanjskotrgovinski promet naoružanja, vojne opreme i roba posebne namjene;
- Uputstvo o kontroli kvaliteta municije i minsko-eksplozivnih sredstava koja se nabavljaju za MO i OS BiH;
- Uputstvo za vođenje letačke dokumentacije u MO i OS BiH;
- Uputstvo za ispitivanje udesa i vanrednih događaja zrakoplova OS BiH;
- Uputstvo za rad Jedinice za upravljanje zračnim prostorom;
- Uputstvo o koordinaciji AMC i Vojnog ovlaštenog subjekta (MIL AA);
- Uputstvo o koordinaciji AMC i ATC jedinica u BHANSA;
- Uputstvo o koordinaciji AMC i ovlaštenog civilnog subjekta;
- Uputstvo o koordinaciji AMC i BHNOF (NOTAM Ureda BiH);
- Smjernice za izradu Politike i Pravilnika za primjenu naučnoistraživačkog rada.

U postupku izrade, u prednacrtnoj, nacrtnoj i fazi konsultacija:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom profesionalnih vojnih lica u MO i OS BiH;
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sistemu klasifikacije u MO i OS BiH;
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o školovanju i usavršavanju u MO i OS BiH;
- Politika razvoja Logističkog informacionog sistema logistike;
- Politika i Pravilnik o naučnoistraživačkom radu u MO i OS BiH;

- Pravilnik o upotrebi zrakoplova OS BiH
- Uputstvo o vojnoj legitimaciji;
- Uputstva o rashodovanju;
- Uputstva o prijemu i izdavanju imovine;
- Uputstva o izradi dokumenata Sistema odbrane;
- Instrukcija o procedurama izdavanja saglasnosti za angažovanje zaposlenih u MO i OS BiH u dodatnim aktivnostima u vanradno vrijeme;
- Izrada novog Etičkog kodeksa ponašanja vojnih lica, kadeta i kandidata na obuci u MO i OS BiH;
- Učešće u izradi Nacrta prvog Godišnjeg državnog programa (ANP).

4. Politika i planovi

Aktivnosti u okviru ove funkcionalne oblasti, u toku 2018. godine, se ogledaju kroz naredne sadržaje.

4.1. Podrška i pomoć civilnim organima

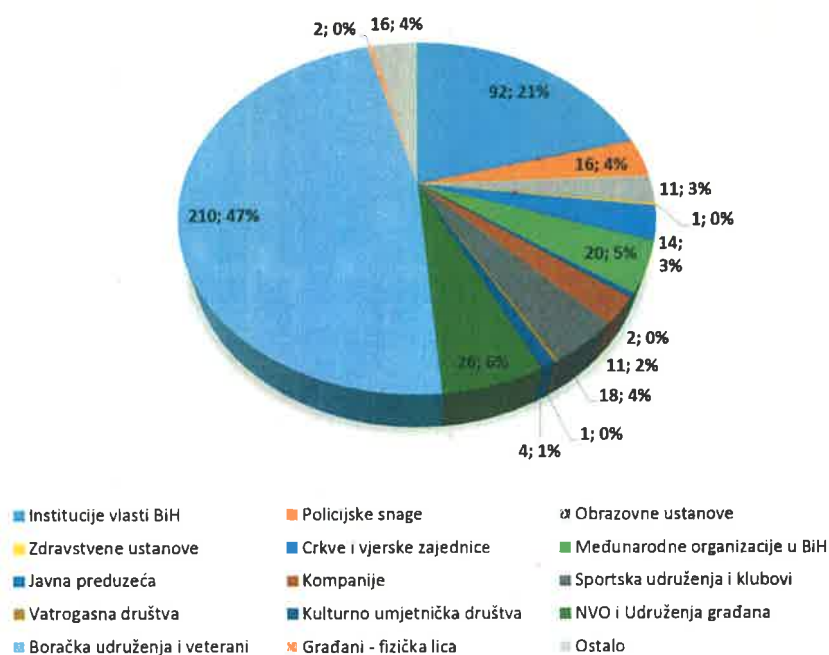
Tokom 2018. godine realizirane su značajne aktivnosti pomoći civilnim organima na teritoriji BiH, kroz:

- Vojnu pomoć u prirodnim i drugim nesrećama;
- Deminiranje;
- Koordinaciju aktivnosti civilno-vojne saradnje u oblasti zrakoplovstva sa civilnim strukturama u BiH, EUROCONTROL-om i NATO-om;
- Odobreno 444 aktivnosti pružanja pomoći civilnim organima u BiH kroz angažiranje OS BiH u izgradnji i obnovi infrastrukture, te kroz ustupanje na privremeno korištenje objekata i MTS OS BiH civilnim strukturama iz vladinog i nevladinog sektora;
- Podrška ceremonijalnim i svečanim aktivnostima institucija vlasti;
- Podrška u obuci sa helikopterima OS BiH sigurnosnim agencijama BiH;
- Saradnja sa predstavnicima međunarodne zajednice u BiH i predstavnicima drugih država u pogledu podrške njihovim aktivnostima;
- Saradnja sa predstavnicima NATO-a u BiH i predstavnicima zemalja članica NATO-a, u cilju izgradnje kapaciteta u oblasti vojne pomoći civilnim organima, te vladinim i nevladinim organizacijama u širokom spektru funkcija;
- Održavanje MEDEVAC sposobnosti i realiziranje konkretnih aktivnosti pomoći helikopterima OS BiH;
- Planirane i realizirane aktivnosti obuke i vježbi združenih civilno vojnih struktura u oblasti civilno vojne saradnje;
- Ostalu pomoć civilnim organima vlasti u Bosni i Hercegovini i opću civilno vojnu saradnju (udruženja građana, sportska društva itd.).

Pregled realizacije zahtjeva, vrste pomoći, angažiranih resursa, korisnika pomoći i teritorijalne zastupljenosti pomoći, prikazane su u tabelama i dijagramima kako slijedi:

RB	NAZIV	BROJ ZAHTJEVA AKTIVNOSTI	ODOBRENO	NIJE ODOBRENO
1	3	4	5	6
1.	Institucije vlasti BiH	129	92	37
2.	Policijske snage	19	16	3
3.	Obrazovne ustanove	20	11	9
4.	Zdravstvene ustanove	3	1	2
5.	Crkve i vjerske zajednice	23	14	9
6.	Međunarodne organizacije u BiH	22	20	2
7.	Javna preduzeća	5	2	3
8.	Kompanije	26	11	15
9.	Sportska udruženja i klubovi	40	18	22
10.	Vatrogasna društva	1	1	
11.	Kulturno umjetnička društva	6	4	2
12.	NVO i Udruženja građana	45	26	19
13.	Boračka udruženja i veterani	218	210	8
14.	Građani - fizička lica	11	2	9
15.	Ostalo	16	16	
UKUPNO		584	444	140

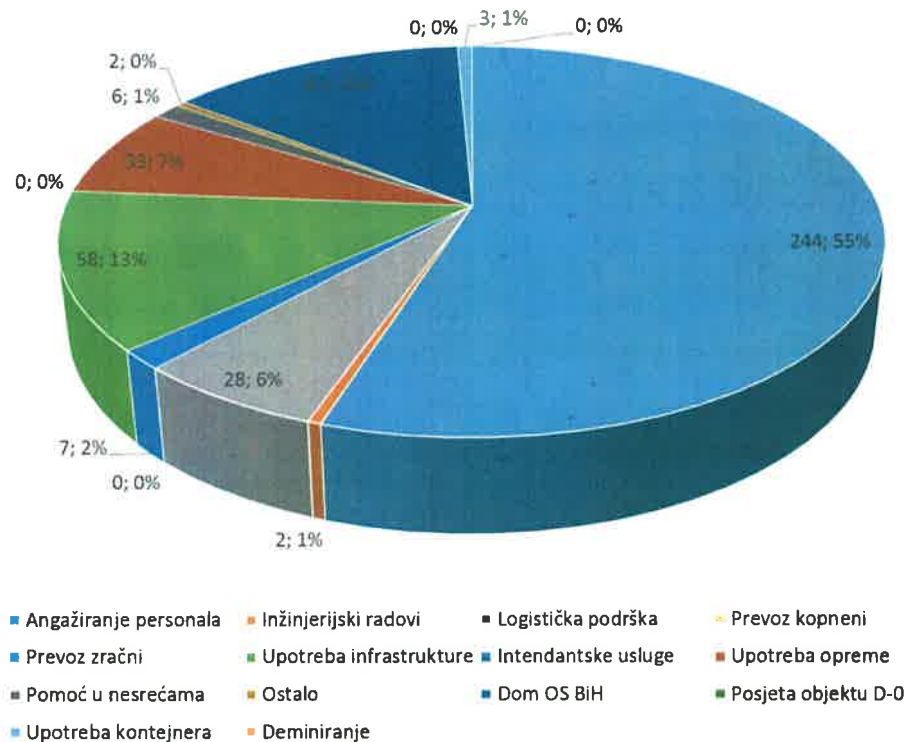
Tabela 2: Pregled aktivnosti civilno-vojne saradnje

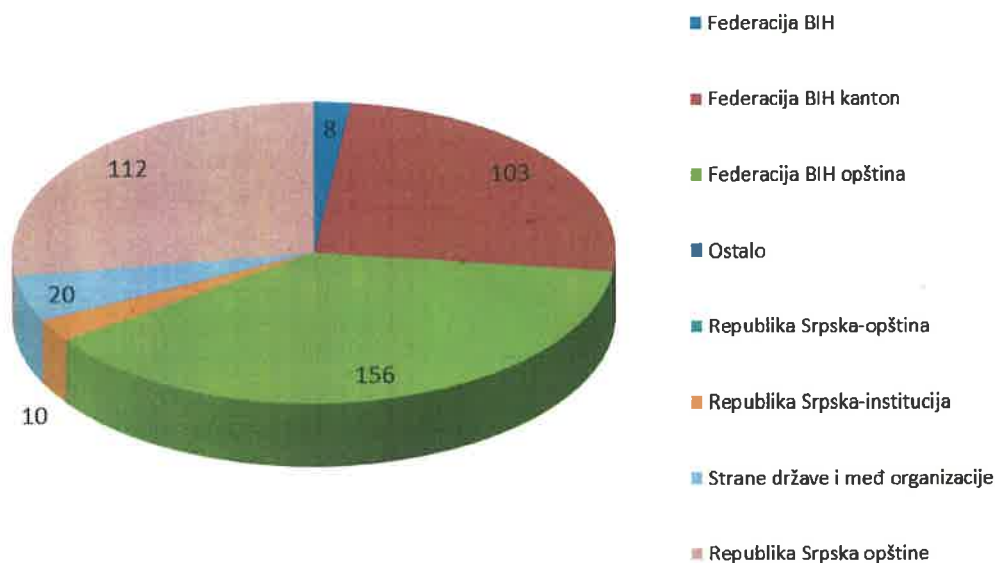
Dijagram 3: Pregled korisnika pomoći

RB	KATEGORIJA	REALIZIRANO
1.	Angažiranje personala	244
2.	Inženjerski radovi	2
3.	Logistička podrška	28
4.	Prevoz kopneni	
5.	Prevoz zračni	7
6.	Upotreba infrastrukture	58
7.	Intendantske usluge	
8.	Upotreba opreme	33
9.	Pomoć u nesrećama	6
10.	Ostalo	2
11.	Dom OS BiH	61
12.	Posjeta objektu D-0	
13.	Upotreba kontejnera	3
14.	Deminiranje	
UKUPNO		444

Tabela 3: Pregled angažiranja resursa OS BiH

Dijagram 4: Pregled angažiranih kapaciteta

Dijagram 5: Teritorijalna distribucija vojne pomoći civilnim organima

4.2. Pomoć u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće

Aktivnosti i obim angažmana resursa OS BiH u pružanju pomoći civilnim organima u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća tokom 2018. godine, prezentirani su u tabeli koja slijedi:

RB	AKTIVNOST	OPĆINA	VREMENSKI PERIOD	ANGAŽIRANI PERSONAL	ANGAŽIRANA MTS (KOMADA)	P/G-D-5 (LITARA)
1.	Pružanje pomoći civilnim organima u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća	Bihać	2018. godine	58	i/m mašina UIT-160, 3 m/v	190
2.		Grahovo		21	VviM (vučni voz inž.mašina), i/m utovarivač, 2 m/v	702
3.		Brod		5	VviM (vučni voz inž.mašina), i/m utovarivač, m/v kiper 2kom,	322
4.		Kozarska Dubica		102	4m/v,, 237 dopuna ishrane br.4, VviM (vučni voz inž.mašina),	857
5.		Petrovo		5	i/m Grejder, kamion kiper (S1),	1856

				valjak, m/v, VViM (vučni voz inž.mašina), i/m utovarivač, m/v kiper 2kom, 1.856 l p/g D5	
UKUPNO	5 općina		191		3927

Tabela 4: Pregled angažiranja resursa OS BiH u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća

Ostvareni troškovi tokom realizacije prezentiranih aktivnosti prikazani su u tabeli koja slijedi:

RB	ANGAŽIRANI RESURSI	OBIM	JEDINAČNA CIJENA (KM)	UKUPNO (KM)
1.	Pogonsko gorivo (litara)	3927	2,36	9267,72
2.	Suhi dnevni obrok (broj angažiranog personala)	191	15	2865
3.	Topli obrok (broj angažiranog personala)	191	6	1146
4.	Dnevnice (broj angažiranog personala)	191	25	4775
5.	Flaširana voda (litara)	500	0,5	250
UKUPNO				18.303,72

Tabela 5: Pregled ostvarenih troškova

Tokom 2018. godine, kroz osam različitih aktivnosti angažovani su helikopteri za potrebe pružanje vojne pomoći civilnim organima, te je za ove potrebe ukupno realizovano 35,7 sati naleta.

OS BiH su tokom 2018. godine izvršile dvije operacije MEDEVAC, tokom kojih je ostvareno 3,3 sati naleta i prevezeno dva pacijenta sa pratljom.

4.3. Pomoć u procesu deminiranja

Tokom 2018. godine, OS BiH su deminirale površinu od 3 005 257 m² ili 94,1 % od planirane 3 193 079 m².

Deminerski resursi Oružanih snaga BiH bili su angažirani na ukupno 54 deminerskih projekata, od čega u Federaciji BiH 33, Republici Srpskoj 20 i Brčko Distriktu 1.

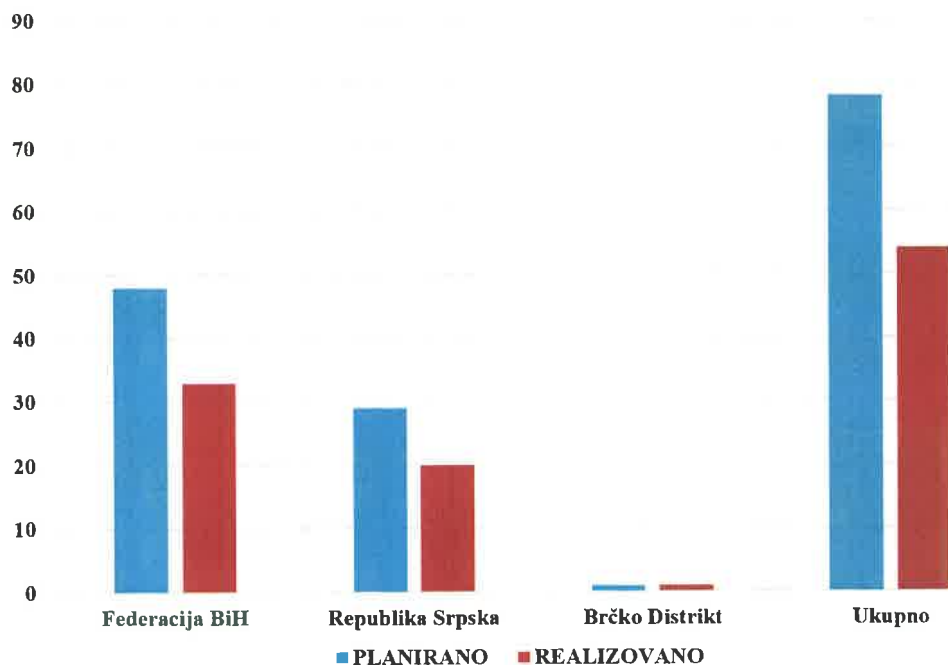
Pregled realizacije plana deminiranja za 2018. godinu, broj deminerskih projekata, angažiranje resursa u akcijama deminiranja, kao i uporedni pokazatelji deminiranja u posljednjih pet godina, prikazani su u tabelama i dijagramima koji slijede:

DEMINIRANE POVRŠINE U 2018. GODINI		
PLANIRANO (m²)	REALIZIRANO (m²)	PROCENAT (%)
3 193 079	3 005 257	94,1

Tabela 6: Realizacija plana deminiranja

DEMINERSKI PROJEKTI	ENTITET/DISTRIKT			UKUPNO
	FBiH	RS	BD	
PLANIRANO	48	29	1	78
REALIZIRANO	33	20	1	54

Tabela 7: Prikaz broja deminerskih projekata

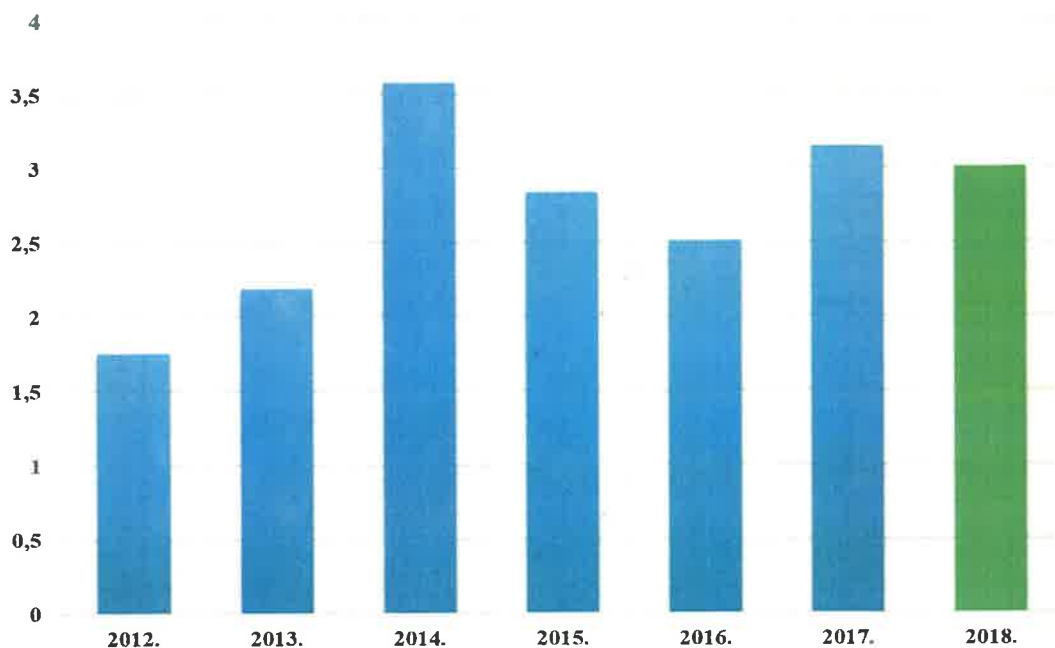
Dijagram 6: Uporedni prikaz realizacije deminerskih projekata

PERSONALNI RESURSI			MATERIJALNI RESURSI		
Manuelna deminerska odjeljenja	Mašinska odjeljenja	Timovi sa psima za otkrivanje eksploziva	Mašine za standardno uznemiravanje zemljišta	Mašine za uklanjanje otpada	Psi za otkrivanje eksploziva
34	6	8	4	1	18

Tabela 8: Angažirani resursi u operacijama deminiranja

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Rezultati u m ²	1 757 926	2 190 106	3 576 318	2 839 491	2 512 048	3 147 747	3 005 257

Tabela 9: Uporedni pregled realizacije deminiranja

Dijagram 7: Uporedni prikaz realizacije deminiranja

Tokom 2018. godine, Oružane snage BiH su bile angažirane na više aktivnosti koje se odnose na postupanje sa NUS-om, i to:

- Podrška realizaciji Plana uništavanja MiMES-a, koje provodi firma "Sterling" metodom otvorene detonacije i metodom spaljivanja u peći, gdje je angažovano 5 pripadnika Čete NUS/dembat.
- Verifikacija uništavanja MiMES-a, koju provode posebno oformljeni timovi za verifikaciju metoda otvorena detonacija i spljivanje bila su angažovana 4 pripadnika Čete NUS/dembat.
- U prvih 11 mjeseci tekuće godine ukupno je uništeno 539 tona MiMES-a. Uništavanje predmetnih sredstava provodi firma "Sterling" uz podršku gore pomenutih timova Čete NUS/dembat.
- U podršci realizacije kvalifikacijskih bojevih gađanja kroz kroz vježbe DO i NEL 2 ocjenjivanja angažovani su EOD timovi tokom 2018. godine 10 puta. Za vrijeme ove aktivnosti uništeni su projektili koji se nisu aktivirali na cilju ili koji su identificirani kao nesigurni za ispaljenje.
- Angažovanje EOD timova na uništavanju eksplozivnih sredstava firme "Ginex" Goražde i "Binas" Bugojno tokom 2018. godine.
- Realizacija aktivnosti iznošenja i procjene stanja MiMES-a nakon urušavanja krovne pokrivke na objektu 22 za skladištenje MiMES-a na LSM Krčmarice Banja Luka.
- Provođenje realizacije uništavanja eksplozivnih sredstava na osnovu Naredbe suda BiH i Odluke MO BiH angažovanjem EOD timova.
- Učestvovanje tehničara NUS-a na demilitarizaciji delaborisanih elemenata u "TROM" Doboj i "PRETIS" Vogošća.

U toku 2018.godine u Centru za PMD i uništavanje NUS-a ukupno je planirano 11 kurseva iz oblasti humanitarnog deminiranja i EOD od kojih je realizovano 10 i još 2 koja nisu bila planirana (ukupno 12 realizovanih kurseva), koje je uspješno završilo 190 pripadnika OS BiH, 6 pripadnika BH MAC, 7 pripadnika RU CZ RS, 4 pripadnika FU CZ, 3 pripadnika CK RS, 2 pripadnika CK DB i 11 pripadnika deminerske organizacije MAG.

Realizovani kursevi koji nisu planirani:

- Osnovni kurs za humanitarno deminiranje 15.10. - 23.11.2018.godine,
- Stručno specijalistička obuka EOD timova 24.09. - 30.11.2018.godine.

4.4. Pomoć u inženjerskim radovima

Tokom 2018. godine ostvareni su značajni rezultati pomoći civilnim strukturama u inženjerskim radovima i drugim infrastrukturnim aktivnostima. Kao primjer ovih napora, na sljedećoj tabeli su prezentirane aktivnosti u kojima je učestvovala inženjerija OS BiH i ostvareni učinci:

R B	NAZIV PROJEKTA	OSTVARENI UČINCI					
		m	km	ms	p/g	Broj lica	Broj dana
1.	Sanacija putne komunikacije na prostoru općine Jajce	24000	23,492	764,5	19730,16	10	13
2.	Sanacija putnih komunikacija i riječnih korita na prostoru općine Osmaci	74690	41,464	1324,5	35337,2	12	45
3.	Rekonstrukcije puteva na području općine Vareš i uređenja platoa oko Svetišta Majke Božije – Gospe Olovske u Olovu	205000	1,260	393	6266	7	53
4.	Sanacija putnih komunikacija na prostoru općine Goražde		15,692	535,15	11270	8	33
5.	Sanacija putnih komunikacija i riječnih korita na prostoru općine Vitez	2960	17,412	574,33	13370	10	25
6.	Sanacija putnih komunikacija i riječnih korita na prostoru općine Bužim	61000	10,511	244	6713	10	24
UKUPNO		367650	109,831	3835,48	92.686,36	57	193

Tabela 10: Pregled realiziranih inženjerskih aktivnosti

4.5. Upravljanje i zaštita zračnog prostora

Realizacija aktivnosti koordinacije upravljanja zračnim prostorom Bosne i Hercegovine u oblastima zaštite i upravljanja zračnim prostorom, te koordinacija aktivnosti kontrole leta za 2018. godinu, izražena je kroz sljedeće rezultate:

- U potpunosti je realizirana aktivnost koordinacije upravljanja zračnim prostorom Bosne i Hercegovine u oblastima upravljanja zračnim prostorom i kontrolom leta za 2018. godinu;

- Učešće u radu sljedećih tijela:
 - a) Projektnog odbora za realizaciju Projekta upravljanja zračnim saobraćajem u BiH (PO BHATM).
 - b) Komiteta za upravljanje zračnim saobraćajem – (Air Traffic Management Committee – ATMC);
 - c) Radne Grupe civilno-vojne saradnje i STS-a,
 - d) Izrađen je i potpisan dokument BiH Local Single Sky Implementation Plan „LSSIP BA Year 2018“; Izradi dokumenta BH LSSIP 2018,
 - e) Procedura najave i registrovanja zračnih zona za potrebe Oružanih snaga BiH.
- Učešće pripadnika MO BiH i OS BiH u radu Jedinice za upravljanje zračnim prostorom- AMC (eng. Airspace Management Cell – AMC) u Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH.
- Izrada Odluka ministra odbrane BiH za upućivanje pripadnika OS BiH na kurseve (MASE Remote Console, Procesne funkcije i radarska tehnika) iz domena koordinacije i upravljanja zračnim prostorom BiH U Centru “Rudolf Perešin” u Zadru, R. Hrvatske.
- Nastavak procesa uspostave koncepta Fleksibilne upotrebe zračnog prostora u BiH (Fleksible Use of Airspace - FUA);
- Aktivno učešće na sastancima Radne grupe za koordinaciju sa BHDCA iz oblasti civilno-vojne saradnje u upravljanju i zaštiti zračnog prostora i Službe traganja i spašavanja (STS) zrakoplovima OS BiH za potrebe BHDCA. Rezultat aktivnog učešća je usaglašena procedura najave i registriranja NOTAM-a za potrebe OS BiH, te produženje Sporazuma o angažiranju pripadnika OS BiH za potrebe izvršavanja misije STS-a na vremenski period u trajanju od tri godine.
- Nastavljen je rad na projektu Balkanskog pristupa protivzračne odbrane (Balkan Regional Approach to Air Defense – BRAAD). Nakon završetka interne procedure po pitanju zaključivanja i izvršenja međunarodnih sporazuma unutar BiH, dokument je upućen u Predsjedništvo BiH, te se očekuje potpisivanje sporazuma između Ministarstva odbrane Republike Hrvatske, Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva odbrane Republike Makedonije, vezano za zračni nadzor i studiju komunikacijskih zahtjeva za Bosnu i Hercegovinu i Republiku Makedoniju u podršci Balkanskom regionalnom pristupu protivzračnoj odbrani BRAAD.

5. Međunarodna saradnja

Težišne aktivnosti u oblasti međunarodne saradnje, tokom 2018. godine, elaborirane su u narednim tematskim sadržajima.

5.1. Aktivnosti pridruživanja NATO-u

Aktivnosti pridruživanja NATO-u, tokom 2018. godine, odvijale su se kroz utvrđene procese, programe, planove i druge oblike saradnje.

5.1.1. Praćenje implementacije obaveza u okviru procesa planiranja i revizije

U skladu sa dinamičkim planom redovnih godišnjih obaveza Bosne i Hercegovine u Procesu planiranja i revizije (PARP) u aprilu i maju 2018. godine održani su sastanci predstavnika NATO i BiH tokom kojih je, sa obje strane, generalno ocijenjeno da je implementacija PC zadržala pozitivan trend iz prethodnih godina, a što je potvrđeno i tokom sastanka procjene implementacije obaveza iz Procesu planiranja i revizije i PC u maju 2018. godine. Dokument PARP, Procjena BiH 2018 je usvojen u junu 2018.godine od strane NATO, i isti sadrži 34 PC (16 opštih, 15 kopnene snage i 3 zračne snage) od čega je 19 PC u nadležnosti OS BiH. U cilju održavanja dostignutih sposobnosti i povećanja nivoa deklarisanja jedinica OS BiH na lakoj pješadijskoj bataljonskoj grupi (Light Infantry Batalion Group– LIBG), BiH odnosno OS BiH su dobile 6 novih PC vezanih za podršku deklarisanog LIBG. U Procesu planiranja i revizije, odnosno OCC E&F, trenutno su OS BiH deklarisle tri pješadijske čete, logističku četvu, vod za uništavanje neeksploziviranih ubojnih sredstava (EOD vod), vod vojne policije, vod veze, vod inženjerije, artiljerijsku bateriju, te specijalizovane timove CIMIC i HUMINT. Namjera je da od 2023. godine, doprinos borbenom jedinicom bude umjesto pješadijske čete ekvivalentan jedinici veličine lake pješadijske bataljonske grupe, voda VP i voda EOD.

Sedmi ciklus PARP-a počeo je popunjavanjem i dostavljanjem PARP upitnika u oktobru 2018.godine.

Predstavnici NATO savjetodavnog tima po OCC konceptu su boravili u posjeti OS BiH u novembru 2018. godine. Na sastanku koji je održan u Domu OS BiH, ovaj NATO tim pozitivno je ocijenio implementaciju trenutnog seta Partnerskih ciljeva (PC), putem kojih vršimo osposobljavanje i izgradnju kapaciteta OS BiH u skladu sa NATO standardima. BiH je u okviru PARP-a, odnosno Koncepta operativnih sposobnosti (OCC), deklarislala tri pješadijske čete, logističku četvu, vod za uništavanje neeksploziviranih ubojnih sredstava (EOD vod), vod vojne policije, vod veze, vod inženjerije, artiljerijsku bateriju, te specijalizovane timove službi podrške. Takođe, deklarislane su jedna pješadijska četa, EOD vod i vod vojne policije kao snage koje su na raspolaganju za upućivanje u operacije podrške miru. Sva potrebna i zahtijevajuća dokumentacija, a koja tretira deklarisanje Bataljonske Grupe Lake Pješadije, je u decembru 2018. godine proslijeđena nadležnim autoritetima NATO na odobrenje. U februaru 2019. godine je planiran naredni sastanak sa NATO savjetodavnim timom iz JFC Napulj, na kojem će se detaljnije razgovarati o dinamici i metodici ocjenjivanja ove nove, bataljonskog nivoa, deklarislane jedinice (SEL 1 i 2 odnosno NEL 1 i 2).

U ovoj oblasti, nakon uspješno provedenih ocjenjivanja deklarisanih jedinica OS BiH na nivou SEL-2 (Self Evaluation Level-2) u maju, te ocjenjivanja na nivou NEL-2 (NATO Evaluation Level-2) u septembru 2018. godine, nastavljeno je sa tehničkim i organizacijskim pripremama za organizaciju i realizaciju ocjenjivanja navedenih jedinica koja su planirana tokom 2017. godine. Ovaj koncept, koji se pokazao kao izvanredan mehanizam za procjenu obučenosti i opremljenosti deklarisanih jedinica OS BiH za mirovne operacije, bit će nastavljen i u narednim godinama, s tendencijom da se primjenjuje na kompletne OS BiH.

5.1.2. Program saradnje sa NATO-om

Tokom 2018. godine realizirano je 106 događaja sa Liste aktivnosti saradnje sa NATO-om, koji su se odnosili na MO i OS BiH. Obim realizacije Liste aktivnosti saradnje za 2018. godinu u odnosu na Plan iznosi 51 %.

Procenat realizacije u 2018. godini u odnosu na prethodne godine je niži jer nije bilo odobreno finansiranje od NATO-a za pojedine događaje.

U skladu sa utvrđenom dinamikom, izrađena je Lista aktivnosti za 2019. godinu.

Tokom 2018. godine, pripadnici OS BiH su učestvovali na sljedećim međunarodnim vojnim vježbama:

RB	NAZIV VJEŽBE	SADRŽAJ/CILJ VJEŽBE	NAPOMENA
1.	REGEX 18	Ciljevi vježbe REGEX 18: - Jačanje regionalne saradnje, mira i stabilnosti u regionu; - Unaprjeđenje i ocjenjivanje nivoa interoperabilnosti i ili sposobnosti komandnih elemenata i jedinica regionalnih partnera u međunarodnom okruženju; - Ispunjenje potreba za specifičnom obukom partnerskih nacija i - Izgradnja povjerenja i razumjevanja među zemljama regiona.	
2.	SABER JUNCTION 18	Vježba koja ima za cilj da pripremi OS SAD i multinacionalne sastave za kopnene operacije kombinujući ofanzivne, defanzivne i operacije stabilnosti, te promoviše interoperabilnost između partnerskih zemalja.	Multinacionalna vježba na kojoj pripadnici OS BiH aktivno učestvuju.
3.	EADRCC SRBIJA 2018	Vježbu su zajedno organizovali EADRCC i MUP R. Srbije. Vježba je održana u periodu od 07.10. do 13.10.2018. godine. Cilj vježbe je poboljšanje interoperabilnosti u međunarodnim operacijama odgovora na katastrofe.	Učestvovalo je 9 pripadnika OS BiH

4.	TRIDENT JUNCTURE 18	Vježba u skladu sa scenarijem koji predviđa operacije upravljanja kriznim situacijama za zemlje koje nisu članice NATO i na koje se ne odnosi Član 5 Sjevero-Atlantske povelje (Non-Article 5 Crisis Response Operation)	Glavna grupa za obuku je Komanda združenih snaga u Napulju.
5.	PLATINIUM WOLF 18	Unaprjeđenje saradnje i sigurnosti sa partnerskim zemljama na Kavkazu, Balkanu i Crnomorskom regionu.	Težište je bilo usmjereno na zadatke u okviru operacije podrške miru, sa posebnim fokusom na angažiranje vojne policije.
6.	STEADFAST FLOW 18	Cilj vježbe je uvježbavanje planera transporta i LOGFAS operatera u korišćenju novih verzija LOGFAS softvera.	NATO vježba transporta i kretanja. Vježba je podržana simulacijskim softverom.
7.	VIKING 18	Kompjuterski podržana međunarodna vježba komandnog mjesta (Command Post Exercise/Computer Assisted Exercise).	Pripadnici OS BiH su aktivno učestvovali na isturenom sajtu u Beogradu, Republika Srbija.
8.	EFES 18	Prvi dio vježbe održan je formatu CPX (operativni nivo) i realiziran je od 11. – 20.04. , drugi dio vježbe održan je u formatu FTX (taktički-operativni nivo) u periodu 07. - 11.05.2018. godine.	Pripadnici OS BiH su aktivno učestvovali na vježbi.
9.	THRACIAN SWORD 18	Vježba specijalnih snaga po B9 programu.	Vježba je održana u Bugarskoj gdje su učestvovala dva štabna oficira OS BiH
10.	BALKAN RESPONSE 18	Civilno-vojna vježba koja se organizovala na inicijativu Međunarodne ekspertne grupe čiji je aktivan član Bosna i Hercegovina.	
11.	U ovim vježbama učestvovalo je 232 pripadnika Oružanih snaga BiH		

Tabela 11: Pregled učešća na međunarodnim vojnim vježbama

5.1.3. Implementacija Individualnog partnerskog akcijskog plana (IPAP)

Tokom 2018. nastavljena je saradnja BiH i NATO-a na nivou Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP), kao jednog od najznačajnijih mehanizama partnerskih odnosa, pri čemu je MO BiH nadležno za dio koji se odnosi na odbrambena pitanja.

MO i OS BiH su nastavili implementaciju planiranih aktivnosti tokom 2018. godine, shodno dokumentu IPAP za period 2017-2019 . Pri tome, naročita pažnja posvećena je ispunjavanju obaveza u pojedinim planiranim oblastima kao što su: implementacija odbrambene

legislative, izgradnja integriteta i smanjenje rizika od korupcije u odbrambenom sektoru, knjiženje perspektivnih vojnih lokacija, provođenje aktivnosti trenutnih mehanizama saradnje sa NATO-om, obuka i edukacija pripadnika OS BiH, realizacija vježbi, učešće u međunarodnim vojnim operacijama, rješavanje pitanja vojne infrastrukture i imovine, uništavanja viškova naoružanja i nestabilne municije i MES-a i dr.

5.2. Učešće u mirovnim misijama

Pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine su učestvovali u četiri međunarodne misije podrške miru:

- Organizacijsko-stabilizacijskoj misiji UN-a u Demokratskoj Republici Kongo (MONUSCO);
- Multidimenzionalnoj integriranoj stabilizacijskoj misiji UN-a u Republici Mali;
- NATO vođenoj operaciji podrške miru „Odlučna podrška“ u Islamskoj Republici Avganistan; i
- Misija obuke Evropske Unije u Centralnoafričkoj Republici (MINUSCA)

U skladu sa Odlukom Predsjedništva BiH o produženju mandata kontingentu Oružanih snaga BiH u organizacijsko- stabilizacijskoj misiji UN-a u Demokratskoj Republici Kongo (MONUSCO), učestvovala sa tri pripadnika. U misiji UN-a MONUSCO u Demokratskoj Republici Kongo do kraja 2017.godine je bilo 15 (petnaest) rotacija po 5 (pet) oficira iz sastava Oružanih snaga BiH koji su bili angažovani kao štabni oficiri ili kao vojni posmatrači. Uslijed smanjenja budžeta UN-a, broj pozicija za Bosnu i Hercegovinu smanjen je na 3 (tri) pozicije. Trenutno se na izvršenju zadatka u UN misiji MONUSCO nalazi 16. rotacija sa 3 (tri) vojna posmatrača iz sastava OS BiH upućena 07. januara 2018.godine (dva pripadnika) i 11. februara 2018. godine (jedan pripadnik). Mandat jedne rotacije traje godinu dana.

Oružane snage BiH, u skladu sa Odlukom Predsjedništva BiH od 25. jula 2017. godine o produženju mandata oficirima iz sastava Oružanih snaga BiH u Multidimenzionalnoj integriranoj stabilizacijskoj misiji UN u Republici Mali (MINUSMA), učestvuju sa dva (2) štabna oficira. Trenutno svoje zadatke u misiji izvršava 4. rotacija UN štabnih oficira iz sastava OS BiH, upućena 24. februara 2018. godine. Mandat jedne rotacije traje godinu dana.

Odlukom Predsjedništva BiH odobren je angažman grupe od osam (8) oficira OS BiH, u operaciji podrške miru „Odlučna podrška“ u IR Afganistan. Oficiri su raspoređeni u sastavu Komande za obuku, savjetovanje i pomoć „Sjever“ u bazi Marmal. Mandat jedne rotacije štabnih oficira iz OS BiH traje šest mjeseci. Deveta rotacija grupe oficira upućena je u IR Afganistan 26. avgusta 2018. godine.

Odlukom Predsjedništva BiH odobren je angažman grupe od dva (2) podoficira OS BiH, u operaciji podrške miru „Odlučna podrška“ u IR Afganistan. Podoficiri su raspoređeni u sastavu Komande za obuku, savjetovanje i pomoć „Sjever“ u bazi Marmal. Mandat jedne rotacije štabnih podoficira iz OS BiH traje šest mjeseci. Mandat jedne rotacije traje šest mjeseci. Osmu rotaciju grupe podoficira upućena je u IR Afganistan 26. avgusta 2018. godine.

Odlukom Predsjedništva BiH produžen je mandat pješadijske jedinice OS BiH (45 pripadnika), u operaciji podrške miru „Odlučna podrška“ u Islamskoj Republici Afganistan u komandi USFOR RSM u Bagramu, sa zadatkom unutrašnjeg osiguranja baze „Bagram“ u okviru Komande za obuku, savjetovanje i asistenciju SAD-a - Jug (TAAC-South). Mandat jedne rotacije pješadijske jedinice OS BiH traje šest mjeseci. Deveta rotacija pješadijske jedinice upućena je u IR Afganistan 19. decembra 2018. godine.

Odlukom Predsjedništva BiH odobren je angažman pripadnika vojne policije OS BiH u operaciji podrške miru „Odlučna podrška“ u Islamskoj Republici Afganistan, angažovani na vojnopolicijskim poslovima na vojnom dijelu aerodroma Hamid Karzai u Kabulu. Nakon nulte rotacije od 2 (dva) pripadnika vojne policije, prve rotacije od 5 (pet) vojnih policajaca, druge rotacije od 8 (osam) vojnih policajaca, dana 19. decembra 2018. godine upućena je treća rotacija sa 8 (osam) pripadnika vojne policije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Mandat jedne rotacije pripadnika vojne policije OS BiH traje šest mjeseci.

Odlukom Predsjedništva Bosne i Hercegovine odobreno je učešće 2 (dva) pripadnika štabnog osoblja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Misiji obuke Evropske unije u Centralnoafričkoj Republici (MINUSCA) na obavljanju štabnih dužnosti u Multinacionalnoj komandi Misije obuke Evropske unije gradu Bangui. Mandat jedne rotacije pripadnika OS BiH traje šest mjeseci. Treća rotacija štabnog osoblja OS BiH sastava 1 (jedan) oficir i 1 (jedan) podoficir je upućena u misiju 13. jula 2018. godine. U toku su pripreme za upućivanje četvrte rotacije štabnog osoblja sa tri pripadnika OS BiH, 1 (jedan) oficir i 2 (dva) podoficira.

Na sljedećoj tabeli je prikazano učešće pripadnika OS BiH u mirovnim misijama:

VRSTA MISIJE		UČEŠĆE
Misija UN-a u DR Kongo (MONUSCO)		3
Multidimenzionalna integrirana stabilizacijska misija UN-a u Republici Mali (MINUSMA)		2
Operacija «Odlučna podrška» Avganistan	Pješadijska jedinica	135
	Štabni oficiri	16
	Štabni podoficiri	4
	Vojna policija	21
Misija obuke EU u Centralnoafričkoj Republici (MINUSCA)	Štabna vojna lica	4
UKUPNO		185

Tabela 12: Učešće pripadnika OS BiH u mirovnim misijama

5.3. Bilateralna saradnja

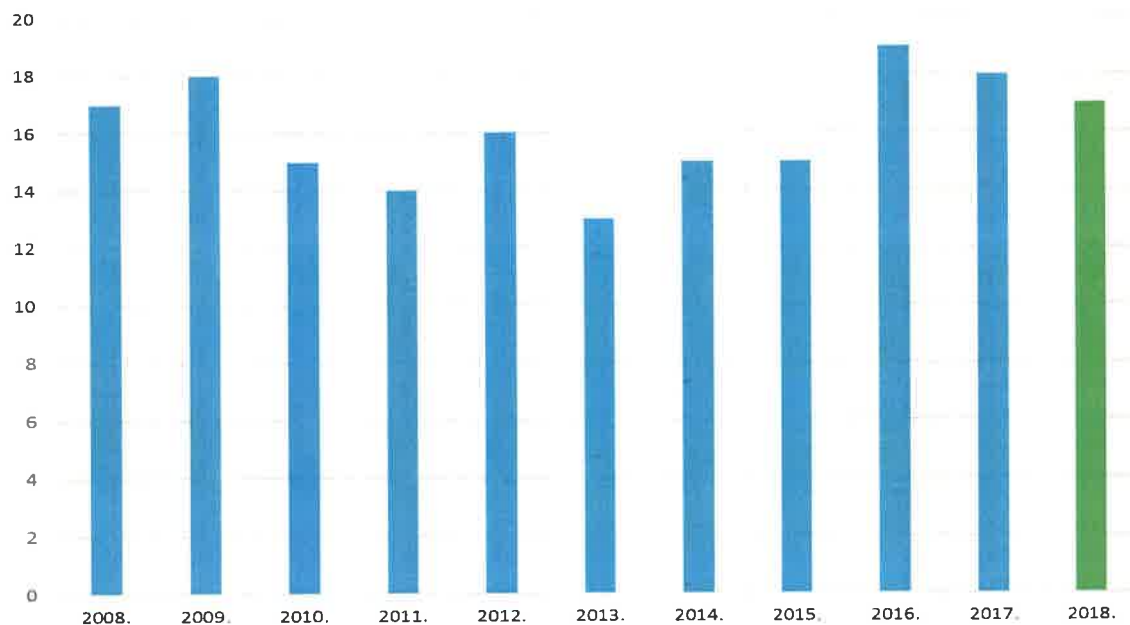
Bilateralna odbrambena saradnja Bosne i Hercegovine se ostvaruje sa oko 30 zemalja. U 2018. godini Ministarstvo odbrane BiH je potpisalo Plan / Program bilateralne odbrambene saradnje sa 17 zemalja: Austrija, Bugarska, Francuska, Hrvatska, Njemačka, Grčka, Italija, Makedonija, Crna Gora, Holandija, Norveška, Rumunija, Slovenija, Srbija, Turska, Velika Britanija i SAD (Vojska vojsci (Mil to Mil)).

Osim kroz realizaciju potpisanih godišnjih planova / programa, bilateralna odbrambena saradnja se odvija i sa zemljama na osnovu ponude – prihvatanja kurseva, donacija, pomoći u raznim vidovima saradnje, kao što je sa zemljama: Kanada, NR Kina, Poljska, Slovačka, Španija, Švajcarska, kao i određene dopunske aktivnosti koje nisu u planovima bilaterane saradnje.

Broj usaglašenih, potpisanih i realiziranih godišnjih planova bilateralne odbrambene saradnje za period 2008.-2018. godina, prikazan je na sljedećoj tabeli:

UPOREDNI PREGLED REALIZIRANIH PLANOVA BILATERALNE ODBRAMBENE SARADNJE										
2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
17	18	15	14	16	13	15	15	19	18	17

Tabela 13: Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne saradnje

Dijagram 8: Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne saradnje

5.4. Regionalna saradnja

U toku 2018. godine, pripadnici Ministarstva odbrane i Oružanih snaga BiH učestvovali su u radu i ostvarili saradnju u okviru regionalnih inicijativa:

a) Inicijativa ministara odbrane zemalja Jugoistočne Evrope (SEDM)

Aktivno učešće MO BiH u ovoj inicijativi, u toku 2018. godini, izraženo je kroz:

- Učešće predstavnika MO BiH u radu Koordinacijskog komiteta SEDM-a;
- Učešće u radu Političko-upravnog komiteta Multinacionalnih mirovnih snaga (SEBRIG) u svojstvu posmatrača;
- Učešće u izradi svih dokumenata ovog foruma;
- Učešće na ministarskom SEDM sastanku.

b) Američko-Jadranska povelja A-5

Cilj ove inicijative je jačanje bezbjednosti i stabilnosti, kao preduslova za što brže uključivanje u evro-atlantske integracije. Dokument podstiče i tekuće reforme oružanih snaga u zemljama članicama i njihovu međusobnu vojnu saradnju.

Nakon aktivnog sudjelovanja u statusu posmatrača, početkom decembra 2008. godine, Bosna i Hercegovina je primljena u punopravno članstvo u ovoj regionalnoj inicijativi.

Od januara 2018. godine jednogodišnje predsjedavanje foruma A-5 preuzela je Crna Gora koja je prihvatila i nastavila inicijativu Bosne i Hercegovine iz 2015. da se redovno godišnje organiziraju sastanci političkih direktora. S tim u vezi predstavnici MO BiH sudjelovali su na Sastanku u formatu pomoćnika ministara za resor međunarodne odbrambene saradnje u martu i oktobru 2018. godine.

Delegacija Oružanih snaga BiH sudjelovala je na 22. Konferenciji načelnika štabova zemalja Američko-Jadranske povelje (A-5) u vremenu od 03.10. do 04.10.2018. godine u Budvi, Crna Gora.

Delegacija Ministarstva odbrane BiH sudjelovala je na Sastanku ministara odbrane članica Američko-jadranske povelje 13. – 14. oktobra 2018. godine u Budvi, Crna Gora.

Predsjedavanje Američko-Jadranskom poveljom za 2019. godinu preuzela je Republika Albanija.

c) Konferencija načelnika štabova balkanskih zemalja B-9

Forum načelnika generalštabova balkanskih zemalja uspostavljen je na inicijativu Grčke i Turske 2006. godine. Zemlje članice Foruma su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Grčka, Makedonija, Rumunija, Srbija i Turska. Cilj Foruma je razmatranje i jačanje modela vojno saradnje balkanskih država kao i modela odgovora na sve sigurnosne izazove, rizike i prijetnje u regionu.

Delegacija OS BiH je sudjelovala na 12. Konferenciji foruma načelnika štabova balkanskih zemalja - B9 u vremenu od 22. do 24. maja 2018. godine u Beogradu, Republika Srbija.

Procjena Asimetričnih prijetnji

Ove aktivnosti provodi podgrupa za asimetrične prijetnje. Njihove aktivnosti se ogledaju kroz izradu godišnje obavještajne procjene asimetričnih prijetnji, izrada elektronskog biltena asimetričnih prijetnji (Asymmetric Threats e-Newsletter), te provjera telekomunikacijske veze između operativnih centara zemalja članica Foruma B9 i to dva puta godišnje.

Delegacija OS BiH je sudjelovala na Prvom sastanku podgrupe za asimetrične prijetnje 12. Konferencije načelnika štabova balkanskih zemalja od 13. - 15. februara 2018. Godine i na Drugom sastanku podgrupe za asimetrične prijetnje 12. Konferencije načelnika štabova balkanskih zemalja od 03. - 06. aprila 2018. Godine, održanim u Beogradu, R. Srbija.

d) Centar za sigurnosnu saradnju (Centre for Security Cooperation – RACVIAC)

Aktivnosti koje su realizirane u sklopu ovog oblika saradnje, tokom 2018. godine, prikazane su u tabeli koja slijedi:

RB	AKTIVNOST	BROJ AKTIVNOSTI	UČESNIKA	PLANIRANO	REALIZIRANO	PROCENAT REALIZACIJE (%)	REALIZIRANO U 2018. GODINI
1.	Seminari	2	1	2	1	50	1
2.	Kursevi	6	14	6	6	100	6
3.	MAG	4	2	4	2	50	2
4.	Radionice	7	5	7	5	71,5	5
5.	Simpoziji	1	3	1	1	100	1
6.	Konferencije	2	3	2	1	50	1
7.	Sastanci	2	3	2	2	100	2
U K U P N O		24	31	24	18	75	18

Tabela 14: Pregled realizacije aktivnosti u Centru za sigurnosnu saradnju (RACVIAC)

5.5. Međunarodni sporazumi, memorandum, protokoli i ugovori

U dosadašnjem periodu, zaključeno/potpisano je ukupno 66 međunarodni akt, i to:

- 26 memorandum o razumijevanju,
- 25 sporazuma i
- 15 ugovora/protokola).

U toku je rad /procedura za zaključivanje 4 međunarodna akta (3 sporazuma, 1 memorandum). Provedena je zakonska procedura i pripremljen je za potpisivanje 1 međunarodni akt: 1 memorandum (Memorandum o razumijevanju između NATO HQ Sarajevo, EUFOR-a i MO BiH o radu COOPM/KoiD u kampu Butmir).

a) Sporazumi o saradnji u oblasti odbrane

Ukupno je zaključeno je 25 sporazuma o saradnji u oblasti odbrane. Sporazumi su zaključeni sa 11 zemalja (17 sporazuma), i to: Kina, Hrvatska, Njemačka, Grčka, Kuvajt, Crna Gora, Pakistan, Srbija, Slovenija (po jedan sporazum), SAD (dva sporazuma) Turska (šest sporazuma).

Pored navedenih sporazuma, zaključeni su i sljedeći:

- Sporazum sa OSCE-om o saradnji u odbrambenim i sigurnosnim pitanjima;
- Sporazum o Koordinacijskom komitetu u okviru Ministarskog procesa odbrane Jugoistočne Evrope (SEDM-CC);
- Sporazum sa Evropskom unijom o uspostavi okvira za učešće Bosne i Hercegovine u operacijama Evropske unije za upravljanje krizama;
- Sporazum između Vijeća ministara Republike Albanije, Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Vlade Republike Makedonije, Vlade Crne Gore, Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Slovenije, o uspostavljanju Balkanskih medicinskih snaga (MBTF);
- Sporazum sa Vladom Republike Turske o saradnji na polju vojne obuke;

- Amandman I (jedan) na Sporazum o nabavkama i uzajamnom pružanju usluga između ministarstava odbrane SAD-a i BiH.

b) Memorandumi o razumijevanju

Ministarstvo odbrane BiH je do sada zaključilo ukupno 26 memoranduma o razumijevanju, i to sa 18 zemalja (Austrija, Bugarska, Kanada (dva), Čile, Češka Republika, Kina, Hrvatska, Danska, Njemačka (tri), Italija, Mađarska, Makedonija, Crna Gora, Rumunija, Slovačka, Španija, Švedska i Ukrajina), te tri sa organizacijama: Centrom za obuku za mirovne operacije (PSOTC) Sarajevo, sa NATO Agencijom za podršku, sa EUFOR-om.

Tokom 2018. godine aktivnosti su bile usmjerene na proceduru zaključivanja sljedećih memoranduma:

1. Memorandum o razumijevanju između NATO HQ Sarajevo, EUFOR-a i MO BiH o radu COOPM/KoiD u kampu Butmir;
2. Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Republike Albanije i Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva odbrane Republike Hrvatske i Ministarstva odbrane Republike Makedonije i Ministarstva odbrane Crne Gore pod pokroviteljstvom Sjedinjenih Američkih Država u vezi sa uspostavljanjem okvira i saradnjom na polju osnovnih aranžmana za obezbjeđenje zajedničke logističke podrške, usluga, snabdijevanja i ostalih pitanja na području logistike u okviru Američko-Jadranske povelje (A 5);
3. Sporazuma o produženju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Ženevskog centra za sigurnosnu politiku.

c) Protokoli i ugovori

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine je do sada potpisalo 15 protokola/ugovora, i to sa: Austrijom, Kinom (dva), Grčkom, Srbijom, Švicarskom (tri) i Turskom (tri), Protokol o saradnji između Ministarstva odbrane Republike Makedonije i Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine u oblasti vojne obuke, Tehnički aranžman sa SAD, Ugovor sa Svetom Stolicom i Protokol s OSCE-om. Većina protokola i ugovora odnosi se na donacije i podršku pojedinih projekata.

U 2018. godini zaključen je Ugovor o donaciji između Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva odbrane, civilne zaštite i sporta Švicarske o donaciji materijalnih sredstava specijalnih m/v, cisterne za p/g i prikolica.

5.6. Vojno-diplomatsko predstavljanje

Bosna i Hercegovina je u 2018. godini bila predstavljena sa 21 vojno-diplomatskim i vojnim predstavnicima u inozemstvu, i to:

- *Države (bilateralna saradnja):*

U Republici Austriji (Stalna misija BiH pri OSCE-u i UN-u u Beču), Kraljevini Belgiji (Misija BiH pri NATO-u u Briselu), Republici Hrvatskoj, Republici Turskoj,

SAD-u, Saveznoj Republici Njemačkoj, Ruskoj Federaciji, Ujedinjenom Kraljevstvu i Republici Srbiji.

- *Međunarodne organizacije (multilateralna saradnja):*

Misija BiH pri NATO-u u Briselu, Stalna misija BiH pri OSCE-u, Stalnoj misiji BiH pri UN u New York-u i Stalna misija BiH pri UN-u u Beču.

- *Komande i štabovi (vojna saradnja):*

- NATO komanda JFC-Brunssum-Holandija;
- NATO komanda JFC-Napulj-Italija;
- NATO štab u Briselu-Belgija;
- NATO škola – Oberamergau-Njemačka;
- Komanda Nacionalne garde Maryland-SAD;
- Centar za sigurnosnu saradnju (RACVIAC) – Zagreb;
- Stalnoj organizaciji Balkanskih vojno-medicinskih snaga – Skoplje.

Ministarstvo odbrane BiH je u 2018. godini realiziralo niz značajnih aktivnosti sa Asocijacijom vojno-diplomatskih predstavnika na osnovu Plana saradnje za 2018. godinu MO i OS BiH sa Asocijacijom VDP-a. Ukupno je planirana 19 aktivnost za realizaciju u 2018. godini od kojih su uspješno realizirane sve aktivnosti.

Ostvarena je saradnja i koordinacija na dnevnoj osnovi sa predstavnicima 29 zemalja koje imaju akreditirane rezidentne (14) i nerezidentne (15) VDP-e za Bosnu i Hercegovinu.

5.7. Implementacija međunarodnih obaveza

U skladu sa Zakonom o odbrani, tokom 2018. godine, planirane su, pripremane i provedene međunarodne aktivnosti razmjene informacija i provođenje inspekcijskog i verifikacijskog režima. Ove aktivnosti su bile utemeljene na relevantnim međunarodnim dokumentima:

- Sporazumu o subregionalnoj kontroli naoružanja;
- Bečkim dokumentom 2011;
- Relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a; i
- Odlukama Forumu za sigurnosnu saradnju - OSCE-a.

U pregledu koji slijedi, prezentirano je provođenje inspekcijskog i verifikacijskog režima, kao i izrade i razmjene informacija prema sporazumima, i to:

a) „Bečki dokument 2011“

U toku 2018. godine Bosna i Hercegovina je prihvatila 3 inspekcije utvrđenog područja i dvije evaluacijske posjete i to :

- Inspekcija utvrđenog područja:
 - Od strane Republike Poljske u periodu od 12. do 15. februara 2018. godine,
 - Od strane Republike Hrvatske u periodu od 13. do 16. marta 2018. godine,
 - Od strane Republike Mađarske u periodu od 15. do 18. maja 2018. godine;

- Evaluacijska posjeta:
 - Od strane Republike Slovenije u periodu od 17. do 19. aprila 2018. godine,
 - Od strane Savezne Republike Njemačke u periodu od 05. do 07. juna 2018. godine.

Ovim je Bosna i Hercegovina ispunila godišnju obavezu po pitanju prijema inspekcija i evaluacijskih posjeta.

Bosna i Hercegovina je sprovela inspekciju utvrđenog područja u Republici Hrvatskoj u periodu od 13. do 16. oktobra 2018. godine.

Pored navedenih inspekcija dva pripadnika Verifikacionog centra ZŠ OS BiH su učestvovala u aktivnosti posjeta vojnoj bazi OS SAD u SR Njemačkoj u Grafenveru u periodu od 17. do 20. septembra 2018. godine.

U periodu od 08. Do 11. novembra 2018. godine, dva pripadnika OS BiH, ispred OS BiH u svojstvu posmatrača prisustvovali su vježbi : „Vek pobjednika“ u R Srbiji.

Načelnik Verifikacionog centra ZŠ OS BiH učestvovao je na Godišnjem sastanku šefova verifikacionih centara država učesnica u OSCE-u u decembru 2018. godine.

U periodu od 11. do 14. decembra 2018. godine realizovana je Godišnja razmjena informacija o oružanim snagama po Bečkom dokumentu 2011 u sjedištu OSCE-a u Beču.

b) „Sporazum o subregionalnoj kontroli naoružanja“

Tokom 2018. godine Bosna i Hercegovina je izvršila tri inspekcije:

- u Republici Hrvatskoj u vremenu od 19. do 21. juna 2018. godine,
- u Republici Srbiji dvije inspekcije i to u vremenu od 29. do 31. maja 2018. godine i od 06. do 08. novembra 2018. godine.

U Bosni i Hercegovini su provedene tri inspekcije:

- od strane Republike Hrvatske u periodu od 17. do 21. septembra 2018. godine,
- od strane Republike Srbije dvije inspekcije i to od 29. do 31. maja i od 29. do 31. avgusta 2018. godine.

Po Sporazumu o subregionalnoj kontroli naoružanja Bosna i Hercegovina je prihvatila i provela sve planirane inspekcije.

Pripadnici MO i OS BiH učestvovali su na dva sastanka Subregionalne konsultativne komisije Sporazuma o subregionalnoj kontroli naoružanja, kao i na sastanku Godišnje razmjene informacija po Sporazumu o subregionalnoj kontroli naoružanja.

c) „Ugovor otvoreno nebo“

Shodno odredbama ugovora „Otvoreno nebo“, Bosna i Hercegovina je bila spremna za ispunjavanje svojih obaveza u 2018. godini, ali usljed nepostizanja dogovora između zemalja učesnica u ovom ugovoru u toku 2018. godine nisu vršeni posmatrački letovi.

U periodu od 03. do 05. oktobra 2018. godine, pripadnik OS BiH prisustvovao je ekspertskim razgovorima o distribuciji kvota za 2019. godinu, po ugovoru otvoreno nebo u sjedištu OSCE-a u Beču, R Austrija.

Pregled realizacije obaveza po pitanju verifikacije, inspekcije i razmjene informacija za 2018. godinu, prikazan je na sljedećoj tabeli:

RB	Aktivnost	Planirano	Realizirano	Procenat realizacije (%)	Realizirano u 2017.
1.	Inspekcije u skladu sa Bečkim dokumentom 2011	5	5	100%	6
2.	Posmatrački letovi u skladu sa ugovorom“ Otvoreno nebo“	0	0	100%	5
3.	Inspekcije u skladu sa Sporazumom o subregionalnoj kontroli naoružanja	6	6	100%	8
4.	Razmjena informacija u skladu sa obavezama prema OSCE-u	14	14	100%	14
5.	Razmjena informacija u skladu sa obavezama prema UN-u	7	7	100%	7
6.	Razmjena informacija u skladu sa drugim obavezama	3	3	100%	3

Tabela 15: Pregled obaveza po pitanju verifikacije, inspekcije i razmjene informacija

U skladu sa OSCE-vim Vojnopolitičkim dokumentima i odlukama, u 2018. godini izrađene su i razmijenjene sljedeće informacije:

RB	MJESEC	INFORMACIJA	NOSILAC IZRADE
1.	Januar	Informacija o posredovanju u trgovini naoružanja	MVT BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
2.	Mart	Informacija o odbrambenom planiranju i vojnom budžetu (VD 11, Paragraf 15)	MO BiH
3.	April	Informacija “ Pravila ponašanja” o političko vojnim aspektima sigurnosti	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
4.	April	Globalna razmjena vojnih informacija	MO BiH
5.	Maj	Upitnik o protivpješadijskim minama	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
6.	Juni	Informacija o transferima konvencionalnog naoružanja	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
7.	Juni	Upitnik o konvencionalnim transferima naoružanja	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
8.	Juni	Informacija o izvozu malog oružja u, i uvozu iz drugih država učesnica, tokom prethodne godine	MVT BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti

9.	Juni	Informacija o malom i lahkom naoružanju	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
10.	Septembar	Upitnik o procesu ratifikacije konvencije o hemijskom oružju	MCP BiH, dok MO BiH radi prilog iz svoje nadležnosti
11.	Novembar	Godišnji kalendari (VD 11, Paragrafi od 61 do 66)	MO BiH
12.	Novembar	Ograničavajuće odredbe (VD 11, Paragrafi od 67 do 71)	MO BiH
13.	Novembar	Informacija o planovima i kontaktima (VD 11 Paragrafi 36 i 37)	MO BiH
14.	Decembar	Godišnja razmjena vojnih informacija (VD 11, Paragrafi od 9 do 14)	MO BiH

Tabela 16: Pregled razmijenjenih informacija

6. Obavještajno sigurnosni poslovi

Aktivnosti u ovoj funkcionalnoj oblasti bile su usmjerene na sljedeća tematska pitanja.

6.1. Vojnoobavještajna podrška

Tokom 2018. godine, distribuirano je ukupno 104 analitičkih produkata raznih tipova, što je prikazano u tabeli koja slijedi:

RB	INSTITUCIJA-KORISNIK ANALITIČKIH PRODUKATA	BROJ ANALITIČKIH PRODUKATA
1.	Predsjedništvo BiH	12
2.	Parlamentarna skupština BiH	2
3.	Obavještajno-sigurnosna agencija (OSA) BiH	44
4.	Zajednički štab OS BiH	43
5.	Menadžment MO BiH	3
U K U P N O		104

Tabela 17: Pregled izrade obavještajno analitičkih produkata

Prema OSA-i BiH upućeno je 46 informacija koje su dobivene od vojno-diplomatskih predstavnika BiH u inozemstvu, te je shodno Sporazumu između MO BiH i OSA BiH, u analitičke svrhe korištena 31 informacija OSA BiH. Te informacije su nakon analitičke obrade vraćene pošiljaocu, obzirom da se radilo o informacijama koje podliježu vraćanju.

6.2. Aktivnosti iz oblasti funkcioniranja VOR-a

Tokom 2018. godine, poslovi u ovoj oblasti su se obavljali u skladu sa važećim zakonskim rješenjima.

Saradnja sa OSA BiH, po pitanju realizacije vojno-obavještajnih aktivnosti, kontinuirano i planski je organizirana i realizirana u toku godine. Na sastanke je, shodno izraženoj potrebi, pozivan i obavještajni personal Uprave J2 ZŠ OS BiH. Realizirano je pet (5) koordinacijskih sastanaka.

U okviru aktivnosti saradnje sa NUPI (Norveški institut za međunarodne poslove), do zaključenja saradnje – 30.06.2018. godine, realizirano je sljedeće:

- Održana su četiri radna sastanka učesnika u aktivnostima (MO BiH, ZŠ OS BiH i OSA BiH) s ciljem koordinacije aktivnosti na uspostavi baze VOP;
- Formirana je Tehnička grupa za kompletiranje infrastrukture baze VOP;
- Urađen je Finalni izvještaj o korištenju donatorskog programa podrške Kraljevine Norveške posredstvom NUPI u okviru MO i OS BiH.

Sa 30.06.2018. godine okončan je donatorski program podrške Kraljevine Norveške BiH, čime je zaključena i suradnja sa NUPI.

Nedovršene aktivnosti za uspostavu baze vojno-obavještajnih podataka nastaviti će se kroz ugradnju istih u redovne planske aktivnosti Sektora s osloncem na finansiranje iz budžeta MO BiH i eventualna donatorska sredstva drugih zemalja, uključujući i eventualna donatorska sredstva Kraljevine Norveške.

U vremenu 19.11. do 20.11.2018. godine u prostorijama Centra za obuku za operacije podrške miru (PSOTC) Butmir, Sarajevo, realizovana je radionica „Izrada kontraobavještajnih i sigurnosnih procjena“, pod pokroviteljstvom NATO štaba u Sarajevu.

U periodu 2018. godine realizirano niz bilateralnih aktivnosti,

U Bosni i Hercegovini:

- Posjeta delegacije MO Republike Grčke Sektoru za obavještajno-sigurnosne poslove (12.-14. juni 2018. godine);
- Posjeta delegacije MO Republike Hrvatske Sektoru za obavještajno-sigurnosne poslove (18.- 19. septembar 2018. godine)

U inostranstvu:

- Posjeta delegacije Sektora za obavještajno-sigurnosne poslove MO Republike Makedonije (03.-05. juli 2018. godine)

Obim ostvarene saradnje sa komplementarnim službama prikazan je u tabeli koja slijedi:

RB	ELEMENT	BROJ DOGAĐAJA
1.	Saradnja - VOR	3
2.	Saradnja - OSA	5
3.	Saradnja - NATO, EUFOR, NUPI	5

Tabela 18: Pregled broja događaja i saradnje od značaja za funkcionalnost VOR-a

Tokom 2018. godine izvršena je korespodencija sa nadležnim institucijama sa 1533 zahtjeva. Za 667 osoba je završen proces osnovne sigurnosne provjere i sačinjena su potrebna dokumenta. U toku vršenja proširenih sigurnosnih provjera prema OSA BiH izvršena je korespodencija sa 561 zahtjevom i odgovorom. Urađeno je 258 dopisa koji se odnose na prijedloge, mišljenja i obavještenja sa organizacionim cjelinama MO BiH i ZŠ OS BiH. U izvještajnom periodu izdato je 1120 odluka i dozvola za pristup tajnim podacima različitog stepena tajnosti. U saradnji sa Ministarstvom sigurnosti BiH izdato je 180 NATO dozvola različitog stepena tajnosti.

Podaci su predstavljeni u narednoj tabeli:

RB	ELEMENT	2018.
1.	Odluke i dozvole za pristup tajnim podacima	1120
2.	NATO dozvole	180
3.	Zahtjevi MUP-u	765
4.	Zahtjevi sudovima	768
5.	Korespodencija sa OSA BiH	561

Tabela 19: Pregled izvršenih sigurnosnih provjera i izdatih rješenja

6.3. Vanredni događaji

Tokom 2018. godine povećan je broj vanrednih događaja u odnosu na 2017. godinu. Evidentirana su 103 vanredna događaja, što je za 12 više u odnosu na 2017. godinu.

Smanjenja u odnosu na 2017. godinu su izražena u sljedećim kategorijama:

- Vanredni događaj pokušaj samoubistva (za jedan manje);
- Vanredni događaji samovoljno udaljavanje iz jedinice (za jedan manje);
- Napadi, sabotaze, diverzije ili upadi DTG/DTS u vojne objekte i lokacije (za jedan manje);
- Hapšenje pripadnika (za tri manje);
- Krađa naoružanja, opreme i druge vojne imovine (za tri manje);
- Nanošenje materijalne štete OS BiH od pojedinca, grupe ili pravnog lica (za jedan manje);
- Ostale saobraćajne nezgode pripadnika OS BiH (za jedan manje);

Do povećanja broja vanrednih događaja, u odnosu na 2017. godinu, došlo je po sljedećim kategorijama:

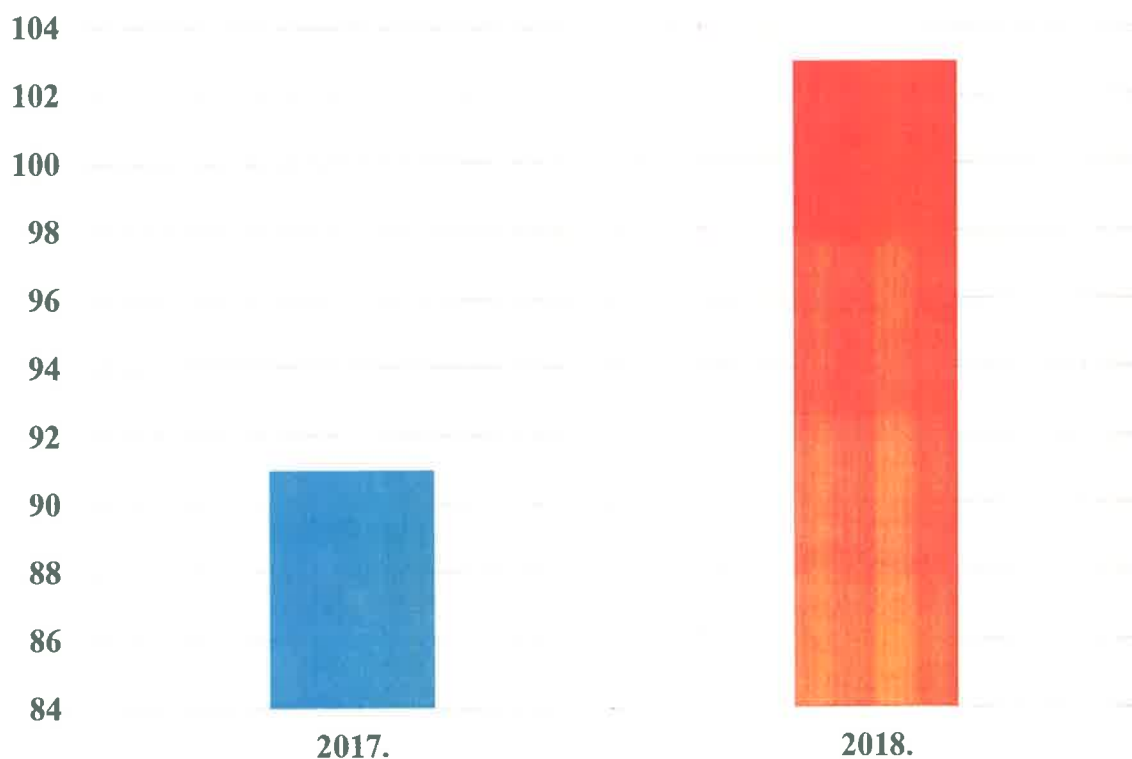
- Napad na vojnu osobu (za dva više);
- Teže tjelesne povrede (za jedanaest više);
- Teži oblici narušavanja vojne discipline (za dva više);
- Krađa-nestanak novca ili vrijednosnih papira (za jedan više);
- Trovanje hranom, bolesti, epidemije, zaraze i sl. (za četiri više);
- Prirodne i druge katastrofe i nesreće prema imovini OS BiH - havarije na vojnim objektima i druge havarije (za četiri više);
- Strujni udari (za jedan više);
- Saobraćajne nezgode pripadnika OS BiH sa ličnim m/v (za jedan više);
- Pojedinačna ili grupna konzumiranja opojnih sredstava (droga) i veće količine tableta, opijanje alkoholom u jedinici od pripadnika OS BiH (za jedan više).

Tabela koja slijedi sadrži podatke o vanrednim događajima:

KLASIFIKACIJA VANREDNIH DOGAĐAJA U ORUŽANIM SNAGAMA BOSNE I HERCEGOVINE	2017.	2018.
Smrtni slučajevi	9	9
Pokušaj samoubistva	1	0
Napad na vojnu osobu	2	4
Teže tjelesne povrede	18	29
Samovoljno udaljavanje iz jedinice	3	2
Teži oblici narušavanja vojne discipline	2	4
Teže narušavanje ugleda OS BiH	1	1
Hapšenje pripadnika	7	4
Napadi, sabotaze, diverzije ili upadi DTG/DTS u vojne objekte i lokacije	1	0
Krađa naoružanja, opreme i druge vojne imovine	7	4

Krađa-nestanak novca ili vrijednosnih papira	1	2
Trovanje hranom, bolesti, epidemije, zaraze i sl.	5	9
Prirodne i druge katastrofe i nesreće prema imovini OS BiH - havarije na vojnim objektima i druge havarije	4	8
Strujni udari	0	1
Nanošenje materijalne štete OS BiH od pojedinca, grupe ili pravnog lica	5	4
Saobraćajne nezgode pripadnika OS BiH sa vojnim m/v i ostale saobraćajne nezgode	6	6
Saobraćajne nezgode pripadnika OS BiH sa ličnim m/v	9	10
Ostale saobraćajne nezgode pripadnika OS BiH	2	1
Narušavanje sigurnosti	5	3
Narušavanje javnog reda i mira od pripadnika OS BiH	0	0
Pojedinačna ili grupna konzumiranja opojnih sredstava(droga) i veće količine tableta, opijanje alkoholom u jedinici od pripadnika OS BiH	0	1
Ostali slučajevi koji imaju teže posljedice za funkcioniranje ukupne organizacije života i rada u komandama i jedinicama OS BiH	3	1
UKUPNO	91	103

Tabela 20: Pregled vanrednih događaja

Dijagram 9: Uporedni pregled vanrednih događaja

7. Komanda, kontrola, komunikacije, kompjuteri i upravljanje informacijama

U ovoj funkcionalnoj oblasti aktivnosti su bile usmjerene na uspostavljanje interoperabilnog komunikacijskog sistema, te upravljanje informacijama i kompjuterskom tehnologijom u odbrambenom sistemu BiH.

U pogledu aktivnosti uspostavljanja, unaprjeđenja i održavanja komunikacijske i informacijske infrastrukture u toku 2018. godine, realizirano je sljedeće:

- Završen je projekat uspostavljanja Sistema elektronske podrške poslovnim procesima na bazi Oracle WebCenter Content softvera kojim su obuhvaćeni ključni poslovni procesi iz oblasti upravljanja dokumentima i logističko-finansijske oblasti. Uspostavljanjem ovog projekta povećana je efikasnost i transparentnost rada MO BiH, a smanjeni su troškovi za nabavku papira i tonera za više od 20%.
- Završena je faza definiranja strateških ciljeva u svrhu povećanja borbene i operativne sposobnosti OS BiH na osnovu kojih je urađen standardiziran projektni okvir (koji obuhvata idejna rješenja u skladu sa NATO PG) sa finansijskom procjenom troškova za modernizaciju komunikacijskih i informacionih sistema i mreža OS BiH za period do 2027 godine.
- Završen projekat uspostavljanja Print sistema kojim je ostvarena kontrola nad printanjem, smanjeni troškovi za nabavku papira i tonera i smanjeni troškovi održavanja printera. Troškovi su umanjeni za oko 30%.
- Završen je projekat uspostavljanja backup to disk integrisanog sistema na disaster recovery situ MO BiH kojim je omogućeno pravljenje rezervnih kopija sistema i podataka na udaljenoj lokaciji.
- U Prostornu mrežu MO i OS BiH uvezane su dvije nove lokacije i to Čelebić i Rabić. Tim je broj lokacija MO i OS BiH koje su uvezane u Prostornu mrežu MO i OS BiH porastao na 34.
- Kroz saradnja sa RAK-om u vezi korištenja elektromagnetnog spektra i izdavanja dozvola za sisteme koji ga koriste dodjeljeno je 34 dozvole za frekvencije u kojima je ukupno dodijeljeno 500 pojedinačnih frekvencija na korištenje.

8. Upravljanje personalom

Težište aktivnosti u oblasti upravljanja personala, tokom 2018. godine, bilo je usmjereno na sljedeća pitanja:

8.1. Popuna personalom MO i OS BiH

U odnosu na odobreni nivo popune procenat popune Ministarstva odbrane i Oružanih snaga BiH iznosi 90,92%. Od ukupno planiranih 10961 popunjeno je 9966 radnih i formacijskih mjesta.

Stanje personala i pokazatelji o prijemu i otpustu prezentirani su u tabelama koje slijede:

KATEGORIJA	BOŠNJACI			HRVATI			SRBI			OSTALI			UKUPNO		
	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Generali	5	5	0	4	4	0	4	4	0	0	0	0	13	13	0
Oficiri	962	882	80	413	373	40	704	658	46	0	0	0	2079	1913	166
Podoficiri	1448	1410	38	627	607	20	1014	969	45	1	1	0	3090	2987	103
Vojnici	2195	1955	240	950	657	293	1603	1529	74	25	17	8	4773	4158	615
Civilna lica	297	273	24	110	98	12	272	253	19	0	0	0	679	624	55
Državni službenici i zaposlenici	150	120	30	65	53	12	110	78	32	2	0	2	327	251	76
UKUPNO	5057	4645	412	2169	1792	377	3707	3491	216	28	18	10	10961	9946	1015

Tabela 21: Pregled popune

VRSTA PRIJEMA	IMENOVANA LICA	DRŽAVNI SLUŽBENICI	ZAPOSLENICI	CIVILNA LICA	PRIPRAVNICI	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7
Mandat	6					6
Javni oglas		9	3	12	10	34
Interni oglas		3				3
Interni premještaj			3	4		7
Određeno vrijeme			5			5
UKUPNO	6	12	11	16	10	55

Tabela 22: Pregled prijema u državnu službu

NAČIN PRIJEMA	NACIONALNOST				UKUPNO
	B	H	S	O	
Javni oglas	276	121	196	2	595
Javni konkurs	27	12	25		64
Interni oglas	11	4	11		26
Po završetku vojne akademije	8	1	2		11
Dekretom		2			2
U K U P N O	148	140	234	2	698

Tabela 23: Pregled načina prijema u vojnu službu

PREGLED PRIJEMA VOJNIKA U ORUŽANE SNAGE BOSNE I HERCEGOVINE								
KLASA	NACIONALNOST				UKUPNO	M	Ž	UKUPNO
	BOŠNJACI	SRBI	HRVATI	OSTALI				
XX i XXI	276	196	121	2	595	545	50	595

Tabela 24: Pregled prijema vojnika u OS BiH

PREGLED PRIJEMA OFICIRA/PODOFICIRA U OS BIH PO ZAVRŠETKU OFICIRSKO/PODOFICIRSKO OBUKE							
KATEGORIJA	NACIONALNOST				SPOL		UKUPNO
	BOŠNJACI	SRBI	HRVATI	OSTALI	M	Ž	
OFICIRI	35	27	13		59	16	75
PODOFICIRI	11	11	4		25	1	26
UKUPNO	46	38	17		84	17	101

Tabela 25: Pregled prijema oficira/podoficira u OS BiH

Na osnovu dekreta u PVS primljena su dva sveštenika u rang čina kapetana.

U toku 2018. godine služba je, po raznim osnovama, prestala za 68 državnih službenika, zaposlenika i pripravnika, a struktura je prikazana u sljedećoj tabeli:

RAZLOG	DRŽAVNI SLUŽBENIK	ZAPOSLENIK u MO BiH	CIVILNO LICE na službi u OS BiH	PRIPRAVNIK	IMENOVANO LICE /POSEBAN STATUS	UKUPNO
Penzioniranje		3	10			13
Lični zahtjev	4	3	10			17
Javni oglas		1	1			2
Interni oglas	2					2
Interni premještaj	1	1	7			9
Neopravdan izostanak			1			1
Istek ugovora/mandata		3		10	6	19
Smrt		1	3			4
Na zahtjev					1	1

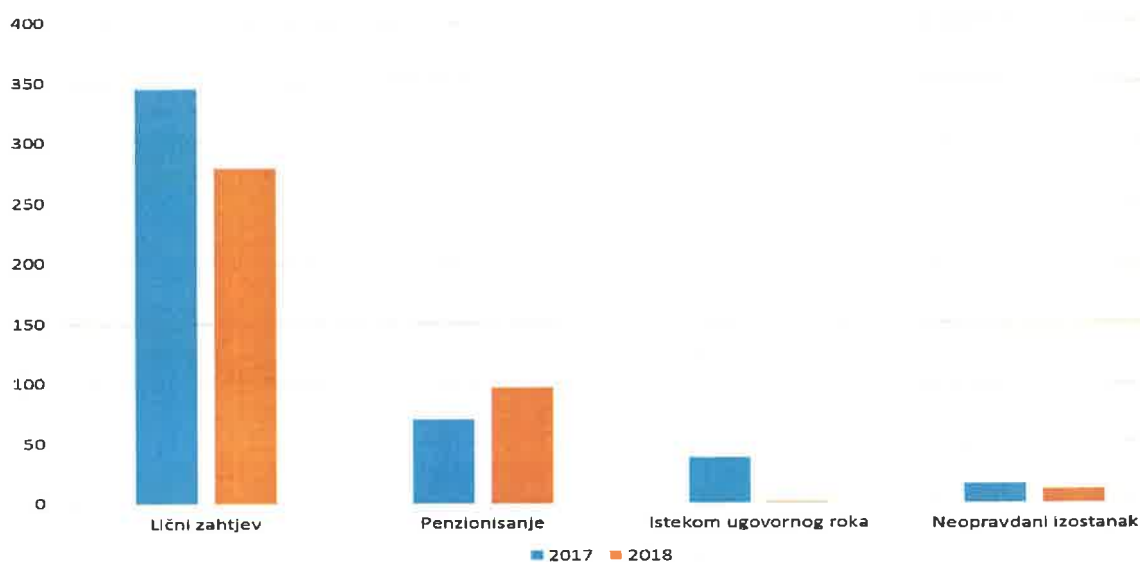
kabineta zamjenika						
UKUPNO	7	12	32	10	7	68

Tabela 26: Pregled prestanka državne službe

U toku 2018. godine, vojna služba je, po raznim osnovama, prestala za 455 profesionalnih vojnih lica, a struktura otpuštenog personala prikazana je u sljedećoj tabeli:

RB	OSNOV PRESTANKA	B	H	S	O	UKUPNO
1.	Disciplinska kazna					
2.	Lični zahtjev	126	78	74	1	279
3.	Trajna zdravstvena nesposobnost	3		2		5
4.	Neopravdani izostanak	2	5	4		11
5.	Izuzeci za starosnu penziju čl. 48.	17	7	2		26
6.	Sporazumno	18	11	22		51
7.	Smrt	4	2	1		7
8.	Istekom ugovornog roka			1		1
9.	Kazna zatvora	1				1
10.	Starosna penzija čl. 46.	22	7	42		71
11.	Dekret (sveštena lica)		2			2
12.	Ocjena loš			1		1
UKUPNO		193	112	149	1	455

Tabela 27: Pregled prestanka vojne službe u OS BiH

Dijagram 10: Uporedba otpuštenog personala po odabranim kategorijama

8.2. Razvoj i implementacija sistema prijema starješina u OS BiH

U 2018. godini je nastavljena realizacija aktivnosti Razvoj i implementacija sistema prijema starješina u OS BiH, započeta 2012. godine, nastala kao potreba vlastitog odabira i obuke kandidata za oficire OS BiH. Aktivnost se realizuje kroz saradnju Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva odbrane Velike Britanije koje i dalje pruža veliku i nesebičnu podršku.

Dosadašnje aktivnosti na realizaciji ove aktivnosti odvijaju se željenom dinamikom. Proces odabira i selekcije koji je završen u 2017. godini, nastavljen je jednogodišnjom osnovnom oficirskom obukom u 2018. godini. Osnovnu oficirsku obuku uspješno su završila 64 kandidata (48 muškaraca i 16 žena) i isti su primljeni u PVS 04.12.2018. godine.

U toku je proces odabira kandidata po Javnom konkursu za prijem šeste generacije oficira. Za popunu 60 upražnjenih mjesta prijavilo se 458 kandidata, od toga 383 muškaraca i 75 žena. i izvršen je odabir za 56 upražnjenih formacijskih mjesta. Trenutno su u fazi pripreme za ljekarske preglede i sigurnosne provjere, nakon kojih će kandidati koji uspješno prođu te provjere, biti upućeni na osnovnu oficirsku obuku. Prijem ove klase je planiran po završetku osnovne oficirske obuke 31.12.2019. godine.

Aktivnost vlastitog odabira i stvaranja oficira, kao i kvalitet proizvedenih oficira je iskustvo koje govori da je cijeli koncept dobro osmišljen i odabran. Međutim, i pored zadovoljstva sa učinjenim, poduzimaju se mjere da stanje bude još bolje, prije svega u koncipiranju osnovne oficirske obuke, a pogotovo specijalističke i u popravljaju položaja i statusa pripadnika Oružanih snaga BiH.

U tom cilju je i pripremljen novi modul oficirske specijalističke obuke kroz koju će proći kandidati odabrani po Javnom pozivu za prijem oficira- ljekara.

8.3. Program tranzicije vojnog personala "Perspektiva"

Za prve tri godine Višegodišnjeg „Perspektiva“ projekta asistirano je ukupno 121 otpušteno lice i utrošeno 347.284,33 KM, a neutrošena finansijska sredstva iz budžeta za 2016., 2017. i 2018. godinu u iznosu od ukupno 895.715,67 KM, prenose se i udružuju sa sredstvima budžeta za 2019. i 2020. godinu, koja će biti planirana i odobrena samo ukoliko dođe do nepredviđenog otpusta personala po članu 101. stav 1 Zakona zbog eventualne primjene novog Pregleda odbrane, jer su postojeća neutrošena finansijska sredstva dovoljna za asistenciju ovih 15 vojnika, koji će biti u tranziciji u naredne dvije godine.

Planom otpusta za 2018. godinu bilo je predviđeno otpuštanje iz profesionalne vojne službe 178 vojnika i 5 deminera (svega 183 lica), za šta je, od planiranih 616.900 KM, u budžetu za 2018. godinu odobreno samo 37.000 KM.

Odsjek za tranziciju personala i Centri za regrutovanje i tranziciju u Sarajevu, Tuzli, Čapljini i Banja Luci, pravovremeno su, za sva lica u tranziciji, realizovali sve neophodne tranzicijske aktivnosti, kao što su info kampanja, jednodnevne tranzicijske radionice, održavanje i ažuriranje web stranice i linka "Perspektiva", registracija, profilisanje i individualno savjetovanje lica u tranziciji, ažuriranje baze podataka, te izrada, odobravanje, implementacija i monitoring pojedinačnih asistencijskih projekata.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o službi u OS BiH, koji je, u međuvremenu usvojen u Parlamentarnoj skupštini BiH i koji je objavljen u „Službenom glasniku BiH“ broj: 38/2018 od

08.06.2018. godine, te stupio na snagu osam dana po objavljivanju, a kojim je starosna granica i dužina profesionalne vojne službe za vojnike pomjerena sa dotadašnjih 35 odnosno 38 godina starosti na 40 godina starosti i 20 godina vojne službe, uticao je tako što je najvećem broju ovih vojnika koji su bili u procesu tranzicije i koji su bili planirani za otpust po članu 101. stav 1 Zakona, produžena profesionalna vojna služba, tako da je u 2018. godini otpušten i tranzicijski asistiran samo 1 vojnik (Rudić Jovica - iznos tranzicijske asistencije 2.603 KM (asistencija u oblasti školovanja).

Podaci o tranzicijskim asistencijama „Perspektiva“ programa za 2016., 2017. i 2018. godinu prikazani su u tabeli koja slijedi:

RB	AKTIVNOST	GODINA			NAPOMENA
		2016.	2017.	2018.	
1.	Otpušteno	78	43	1	VRSTE ASISTENCIJE
2.	Registrirano	77	43	1	Poljoprivreda 52
3.	Individualno savjetovano	77	43	1	Zapošljavanje
4.	Pripremljeno projekata	77	43	1	Biznis 60
5.	Odobreno projekata	77	43	1	Edukacija 9
6.	Asistirano	77	43	1	
7.	Nije registrirano	1	0	0	
8.	Monitorisano	43	18	1	Ukupno 121

Tabela 28: Pregled realizacije programa „Perspektiva“

8.4. Implementacija projekta zaštite mentalnog zdravlja

Projekat zaštite mentalnog zdravlja pripadnika MO i OS BiH „Preventiva“ je trajao od 23.09.2013. godine, kada je potpisan Memorandum o razumjevanju i saradnji između MO BiH, Kraljevine Danske (Vodeća država) i Međunarodne organizacije za migracije (Agencija implementator) o osnaživanju kapaciteta u oblasti mentalnog zdravlja), do 15.06.2017. godine, kada je održana Završna konferencija.

U ovom periodu, u saradnji sa Izvršnim agentom „Preventiva“ projekta (IOM), Upravnim odborom i Veteranskim centrom Kraljevine Danske (Vodeća nacija) realiziran je veliki broj značajnih implementacijskih aktivnosti (održano 12 sjednica Upravnog odbora, realiziran niz obuka, studijskih posjeta i radionica, provedena info kampanja i uređenje linka „Preventiva“, suorganizacija 5. Kongresa psihologa BiH - Simpozijuma vojne psihologije i tako dalje), a nakon toga MO i OS BiH (već drugu godinu) samostalno implementiraju „Preventiva“ projekat, uz implementaciju nalaza Završne eksterne evaluacije u saradnji sa IOM-om (dugoročna sistemska podrška razvoju kapaciteta, borba protiv stigme, konsolidiranje odnosa sa civilnim strukturama, bolja koordinacija i operativni nadzor nad radom psihologa, dodatne obuke psihologa, sumiranje i primo-predaja stečenih znanja i naučenih lekcija drugim organima i institucijama unutar odbrambeno-sigurnosnog sektora

(kao npr: Policija Brčko distrikta BiH), uspostava bolje i sadržajnije civilno-vojne saradnje, monitoring i unapređenje rada naših psihologa od strane predstavnika Kraljevine Norveške i Kraljevine Holandije, nabavka psiho-dijagnostičkih sredstava za rad psihologa, posjete našim jedinicama u mirovnoj misiji, uspostava regionalne saradnje, izrada različitih stručno-specijalističkih analiza iz oblasti zaštite mentalnog zdravlja pripadnika MO i OS BiH.

Tokom 2018. godine realizirane su značajne aktivnosti u oblasti psiho-socijalne asistencije kao što je i realizacija aktivnosti zaštite mentalnog zdravlja i psiho-socijalne asistencije i relaksacije pripadnika MO i OS BiH koji su u 2018. godini uzeli učešće u mirovnim misijama planirana je i realizira se u Zdravstveno-turističkom centru "Banja Vrućica" u Tesliću u tri termina (22. - 26.10.2018. godine, 13. - 17.11.2018. godine i 29.01. - 02.02.2019. godine). Kroz dva, do sada realizirana, termina upućivanja (22.-26.10. i 13.-17.11.2018.), u četvorodnevnoj aktivnosti preventivne zaštite mentalnog zdravlja i psiho-socijalne asistencije i relaksacije učestvovalo je ukupno 43 pripadnika OS BiH koji su, tokom 2018. godine, bili angažovani u operacijama kolektivne sigurnosti u Afganistanu, Maliju, Kongu i Centralno-afričkoj Republici, a ukupno 33 pripadnika OS BiH nije se odazvalo iz različitih opravdanih razloga. Od 96.000 KM, odobrenih u Budžetu MO BiH za 2018. godinu, račun za prvu grupu iznosio je 9.972 KM, a za drugu grupu 7.468,50 KM (ukupno 17.440,50 KM), a trenutno je neutrošeno 78.559,50 KM

Pregled sa strukturom aktivnosti u sklopu ovoga projekta sadržan je u tabeli:

AKTIVNOST	CENTRI ZA REGRUTIRANJE I TRANZICIJU				KUP BiH	OS	ZŠ OS BiH	UKUPNO
	ČAPLJINA	SARAJEVO	BANJALUKA	TUZLA				
Prvi intervju psihologa	0	0	0	68	136	4	208	
Drugi intervju psihologa	0	0	0	1	0	0	1	
Individualna savjetovanje	0	75	0	36	196	20	327	
Grupno savjetovanje	0	1344	0	269	926	21	2560	
Psihološko ispitivanje sposobnosti	0	112	0	113	0	100	325	
Procjena strukture ličnosti	16	4	0	114	327	0	461	
Mjere rehabilitacije	0	119	0	22	120	21	282	
Timska analiza	0	0	0	0	0	0	0	
UKUPNO	16	1654	0	623	1705	166	4164	

Tabela 29: Pregled realizacije aktivnosti u sklopu projekta „Preventiva“

8.5. Obuka i usavršavanje

Od ukupno planiranih 1363 pripadnika MO i OS BiH, tokom 2018. godine, razne vidove obuke pohađalo je 1261 pripadnik, što predstavlja realizaciju od 98,49%. Manji broj upućenih od planiranog rezultat je odgađanja aktivnosti od strane organizatora i ne prihvatanje predloženih kandidata. Obukom u zemlji obuhvaćeno je 383 pripadnika, a obukom u inostranstvu 878 pripadnik MO i OS BiH.

U tabelama koje slijede prikazani su pokazatelji o realizaciji obuke u 2018. godini:

AKTIVNOST	PLANIRANO	UPUĆENO			RAZLIKA	%
		MO BiH	OS BiH	UKUPNO		
U zemlji	424	79	304	383	41	90,33
U inozemstvu	939	125	753	878	61	93,50
U K U P N O	1363	204	1057	1261	102	92,51

Tabela 30: Pregled obuke

GODINA	PLANIRANO	UPUĆENO	RAZLIKA	REALIZACIJA %	MO BIH	OS BIH
2017.	1264	1245	19	98,49	223	1022
2018.	1363	1261	102	92,51	204	1057

Tabela 31: Uporedni pregled obuke

NAZIV AKTIVNOSTI	U ZEMLJI	INOZEMSTVO	UKUPNO
Školovanje kadeta na vojnim akademijama		64	64
Školovanje na KŠ i OS nivou i visokoj podoficirskoj školi		36	36
Kurs	4	259	263
Seminar	9	28	37
Vježbe		43	43
Ostalo (MTT, sastanak, konferencija, posjeta, radionica, obuka, kongres)	29	87	116
U K U P N O	42	517	559

Tabela 32: Pregled aktivnosti obuke (vrsta obuke)

RB	NAZIV PROGRAMA	Broj polaznika		Organ. cjelina	
		Planirano	Upućeno	MO BiH	OS BiH
1.	ADS	2	2	2	0
2.	Agencija za javne nabavke	6	6	6	0
3.	IPCP	236	217	28	189
4.	M2M	371	306	16	290
5.	IMET	37	31	5	26
6.	Maršal Centar	15	12	7	5
7.	PSOTC	41	41	0	41
8.	Događaj po PC	33	33	17	16
9.	Revicon	2	2	2	0
10.	VJEŽBE	249	248	4	244
11.	Međun. i regionalna saradnja	22	22	1	21
12.	Saradnja sa CID-som	1	1	1	0
13.	Usavršavanje i obuka	38	38	36	2
14.	Bilateralna saradnja	309	296	78	218
15.	TAIEX-EU	1	1	0	1
16.	Vanredno s koordinacije	0	4	1	3
17.	Van Plana	0	1	0	1
UKUPNO		1363	1261	204	1057

Tabela 33: Pregled realizacije u oblasti školovanja, obuke i usavršavanja (programi)

NAZIV PROGRAMA	GODINA					
	2017.			2018.		
	Planirano	Realizirano	Polaznici	Planirano	Realizirano	Polaznici
IPCP	70	69	77	193	170	217
IMET	29	28	28	35	29	31
M2M	27	26	301	33	32	306
Maršal centar	7	5	5	10	3	12
PSOTC	38	37	54	33	33	41
U K U P N O	171	165	465	304	267	607

Tabela 34: Uporedni pregled školovanja, obuke i usavršavanja (programi)

Tokom 2018. godine, realizirane su aktivnosti obuke iz Glavnog plana obuke (GPO) OS BiH, kako slijedi:

- Vježbe vanjskog ocjenjivanja;
- Vježba „Dinamičan odgovor“;
- Međunarodne vježbe;

- Karijerni i stručno-specijalistički kursevi i drugi oblici edukacije;
- Osnovna oficirska obuka;
- Osnovna obuka kandidata za prijem u profesionalnu vojnu službu;
- Zajedničke vježbe OS BiH i EUFORA;
- Zajedničke vježbe OS BiH i civilnih organa;
- Razvoj koncepta ocjenjivanja deklariranih jedinica po OCC E&F programu;
- Vojnoobavještajna obuka vojnoobavještajnih snaga,
- Obuka iz oblasti komunikacijskih i informacijskih sistema (KIS).

Tabela koja slijedi sadrži pokazatelje o utrošku finansijskih sredstava za realizaciju Glavnog plana obuke OS BiH.

RB	VRSTE TROŠKOVA	IZNOS (KM)
1.	Putni troškovi	217.747,50
2.	Nabavka materijala	1.488.290,05
3.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	515.644,16
4.	Izdaci za tekuće održavanje	180,00
5.	Ugovorne i druge usluge	539,00
UKUPNO		2.222.400,71

Tabela 35: Utrošak finansijskih sredstava za realizaciju Glavnog plana obuke OS BiH

Tabela koja slijedi sadrži pokazatelje o realizaciji zajedničke obuke sa EUFOR-om, tokom 2018. godine:

RB	AKTIVNOST	LOKACIJA	BROJ UČESNIKA
1.	Kombinirana obuka sa EUFOR-om	Livno, Bileća, Manjača, Kiseljak, Pazarić	11 Vodova – 363 lica (1 vod-33 lica)
2.	Ostala obuka prema Joint CBIT Planu obuke između OS BiH i EUFOR	Travnik, Čapljina, Banjaluka, Tuzla, Dubrave, Derventa, Doboj, Rajlovac	491
UKUPNO			854

Tabela 36: Zajednička obuka sa EUFOR-om

U tabeli koja slijedi, prikazane su zajedničke vježbe OS BiH i civilnih organa:

RB	NAZIV ORGANIZACIJE SA KOJOM JE REALIZIRANA OBUKA	LOKACIJA	BROJ UČESNIKA
1.	Federalna uprava CZ Ministarstvo sigurnosti BiH (Traganje, spašavanje i evakuacija u zimskim uslovima)	Bjelašnica	Posada helikoptera UH 1H (3 lica)
2.	Rafting klub Kanjon-Karanovac (Obuka na brzim vodama i obuka izviđača u ljetnim uslovima)	Krupa na Vrbasu-Jajce	40
3.	MUP ZDK (Obuka kontrola masa i nereda)	Zenica	120
4.	MUP ZDK (Navigacija na kopnu)	Zenica	5
5.	Profesionalna vatrogasna jedinica Žepče (Obuka u gašenju požara)	Žepče	30
UKUPNO			198

Tabela 37: Pregled zajedničkih vježbi OS BiH i civilnih organa

8.6. Reguliranje zdravstvenog i penzijsko invalidskog osiguranja pripadnika

Regulisanje zdravstvenog i PIO pripadnika MO i OS BiH tokom 2018. godine teklo je po planu i bez većih poteškoća. U saradnji sa entitetskim zavodima redovno smo i pravovremeno izvršavali prijavljivanje svih novoprimitljenih lica u OS BiH.

U toku 2018. godine obrađeno je 52 predmeta povreda na radu za PVL.

Poseban problem u ovom segmentu predstavlja nepostojanje zakonskog rješenja za rezidente Federaciji BiH gdje se prijave o nesreći na poslu za PVL zadržavaju u MO BiH, jer nadležni inspektori u Federaciji BiH ne ovjeravaju povrede na radu, jer nisu po zakonu nadležni za pripadnike OS BiH i policije. Dokumentacija se dostavlja licima kako bi ista mogla da pravdaju bolovanje ili da im se izvrši refundiranje troškova liječenja i drugo.

U proteklom periodu, zbog uzimanja neplaćenog odsustva, doneseno je 16 (šesnaest) rješenja za PVL kojima ne pripada plata.

8.7. Aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti

MO BiH je tokom 2018.godine nastavilo aktivnosti na podizanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti, a u cilju veće participacije žena u vojnim strukturama i njihove afirmacije kao nositeljica rukovodećih- komandnih pozicija /žene liderice u institucijama odbrane, zastupljenosti žena u VDP i povećanog učešća žena u mirovnim misijama.

Kroz tri opća cilja Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini za period 2018.- 2022. godina, određene su obaveze za Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine.

U cilju unaprjeđenja stanja u ovoj oblasti Ministarstvo odbrane BiH je ostvarilo korisnu saradnju sa svim relevantnim institucijama, vladinim i nevladinim organizacijama, kao i sa državama u regionu.

Prema posljednjim analizama podataka od ukupnog broja zaposlenih u OS BiH 6,0 % su žene PVL, a 22,6 % žene civilna lica na službi u OS BiH. Procenat žena u odnosu na ukupan broj PVL i CL u OS BiH je 7,1%. Najveći procenat žena PVL je u kategoriji vojnika 8,4 %, što je povezano sa samim podmlađivanjem ljudstva u OS BiH. Najmanji procenat žena PVL je u činu oficira 3,7%. Bitno je naglasiti da je evidentan trend povećanog interesa lica ženskog pola za prijem u Oružane snage Bosne i Hercegovine. Broj primljenih žena u PVS u 2018 godini je; 25 žena u kategoriji vojnici ili 8,5%, 1 žena u kategoriji podoficiri ili 3,8% i 16 žena u kategoriji oficiri ili 25,0 % .

U MO BiH žena je ukupno 46,6 %, a u kategoriji državnih službenika je od ukupno 150 državnih službenika, žena 62 ili 41,33%. U kategoriji poseban status ukupno je 13 lica od toga je 5 žena ili 38,5%. U kategoriji rukovodeći državni službenici nema žena i u kategoriji zaposlenici od ukupno 82 lica, žena je 50 ili 61%.

U cilju pripreme policijskih i vojnih oficira iz zemalja Zapadnog Balkana za buduće misije, PSOTC je razvio gender-specijalistički kurs “Utility of Gender on Peace Support Operations” akreditiran od NATO-a, koji se izvodi jednom godišnje za pripadnike/ce OS BiH, te druge međunarodne studente.

U saradnji sa Komandom EUFOR-a povodom obilježavanja 8. marta –međunarodnog Dana žena, dana 09.03.2018. godine, u Domu oružanih snaga BiH, održana je Konferenciji sa temom „Regrutovati i zadržati najbolje žene i muškarce“ .

U periodu od 05.-06 decembra 2018.godine, pod okriljem SEDM-a, održana je Konferencija u kontekstu „Žene lideri u sigurnosti i odbrani“ (FLSD) koja je realizovana u Tbilisiju i na istoj je učestvovala predstavica MO BiH.

Konferencija je od izuzetne važnosti za Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine, u kontekstu ispunjenja Partnerskog cilja „Perspektive rodne ravnopravnosti“ jer je u opisu navedenog Partnerskog cilja i sudjelovanje u projektu „Žene lideri u sigurnosti i odbrani“ u okviru SEDM inicijative. U planu je, kao što je na predhodnim konferencijama dogovoreno da realizaciju projekta „Žene lideri u sigurnosti i odbrani“ u okviru foruma SEDM u 2019. godini preuzme Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine.

MO i OS BiH imaju 14 certifikovanih instruktora za rodnu ravnopravnost. Ovi instruktori u sudjeluju u obuci pripadnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga BiH te uspostavljaju i šire mrežu instruktora za rodnu jednakost u MO i OS BiH.

MO BiH je uradilo Nacrt Politike rodne ravnopravnosti u MO BiH i OS BiH i isti je u fazi upućivanja na okrugli sto.

9. Nabavka i logistika

Težište rada u oblasti nabavke i logistike u 2018. godini bilo je usmjereno na realizaciji poslova i zadataka:

- Realizacija Plana nabavki za 2018. Godinu i odobrenih višegodišnjih projekata;
- Realizacija plana rješavanja viškova naoružanja, municije i MES-a;
- Primopredaja neperspektivne nepokretne imovine i ostale pokretne imovine MO i OS BiH vladama entiteta;

- Izrada i ažuriranje podzakonskih akata iz oblasti logistike i nabavke;
- Održavanja i remont borbene, neborbene i vazduhoplovne tehnike u skladu sa prioritetima i raspoloživim finansijskim sredstvima;
- Nastavak modernizacije skladišta NVO prema NATO standardima;
- Razvoj kapaciteta za potrebe vršenja vazduhoplovne medicinske evakuacije „MEDEVAC“;
- Nastavak razvoja sistema standardizacije, kodifikacije i kontrole kvaliteta;

9.1. Pokretna i nepokretna vojna imovina

Tokom 2018. godine provedene su aktivnosti koje se odnose na status pokretne i nepokretne vojne imovine.

U tabeli koja slijedi, prikazani su dosadašnji rezultati predaje pokretne vojne imovine:

RB	REALIZACIJA POVRATA	ENTITETI	
		FEDERACIJA BiH (BROJ STAVKI)	REPUBLIKA SRPSKA (BROJ STAVKI)
1.	PLANIRANO	10 890	49 549
2.	IZVRŠEN POVRAT	10 793	49 449
3.	NIJE PREUZETO	97	11
PROCENT		99.11	99.78

Tabela 38: Pregled realizacije predaje pokretne vojne imovine

Odlukom Predsjedništva BiH, 63 lokacije vojne namjene na teritoriji BiH su perspektivne za OS BiH, od toga 41 lokacija u Federaciji BiH i 22 lokacije u Republici Srpskoj.

U proteklom periodu je pribavljena imovinsko-pravna dokumentacija za svaku lokaciju posebno, te je stvorena respektabilna baza podataka i registar nepokretnosti zemljišta.

Rješavanje pravnih i tehničkih pitanja vezanih za perspektivne vojne lokacije je u znatnoj mjeri usporen zbog nepostizanja političkog dogovora po pitanju statusa perspektivne vojne imovine.

Pravobranilaštvo BiH, kao zakonski zastupnik državnih institucija BiH, je, u saradnji sa pravnom službom MO BiH, u proteklom periodu uputilo zahtjeve za promjenu upisa – uknjižbu većeg broja perspektivnih vojnih lokacija nadležnim općinskim sudovima na teritoriji Federacije BiH i Republike Srpske.

Zakonska osnova za upravljanje nepokretnom imovinom na nivou države još nije donesena, a entitetski propisi su često u koliziji i ne daju adekvatna rješenja za reguliranje prava i obaveza na nepokretnoj imovini u posjedu OS BiH.

Nije donesen sporazum o raspolaganju pravima i obavezama na nepokretnoj imovini.

U 2018. godini nije predana ni jedna neperspektivna lokacija. U više navrata je pisano vladama entiteta za predaju istih. Dogovorena je predaja lokacije kasarna Jajce i Kalinovik tokom I kvartala 2019. godine.

U tabeli koja slijedi, prezentiran je status perspektivnih lokacija:

RB	STATUS LOKACIJA	BROJ
1.	Perspektivne vojne lokacije	63
2.	Perspektivne vojne lokacije koje je Pravobranilaštvo BiH uknjižilo na Bosnu i Hercegovinu	33
3.	Perspektivne vojne lokacije kod kojih je izjednačeno katastarsko i zemljišnoknjižno stanje, ali nije proveden postupak knjiženja	5
4.	Perspektivne vojne lokacije kod kojih je u toku postupak cijepanja parcela kod nadležnog općinskog organa	0
5.	Perspektivne vojne lokacije kod kojih nije izjednačeno katastarsko i zemljišnoknjižno stanje i koje nisu uknjižene od Pravobranilaštva BiH	13
6.	Perspektivne vojne lokacije za koje je neophodno provesti postupak pribavljanja (kupovine, razmjene, prenos imovinskih prava na MO BiH odnosno Državu Bosnu i Hercegovinu, itd.)	2
7.	Perspektivne vojne lokacije za koje je Sud Bosne i Hercegovine donio presudu o knjiženju na Bosnu i Hercegovinu, a koja nije provedena	1
8.	Perspektivne vojne lokacije za koje je potrebno donijeti političku odluku	6
9.	Perspektivne vojne lokacije koje su u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, za koje još uvijek nije definiran imovinsko-pravni status i način daljnjeg korištenja u smislu imovinskog prava nad njima	3

Tabela 39: Pregled statusa perspektivnih lokacija

9.2. Rješavanje viškova naoružanja i nestabilne municije OS BiH

Rješavanje viškova naoružanja i MiMES-a principom uništenja realizira se kroz kapacitete sa kojima raspolažu OS BiH i u sklopu međunarodnih projekata i tehničkih aranžmana. Tokom 2018. godine uništene su sljedeće količine:

- Metodom delaboracije **1279,93** tona;
- Metodom spaljivanja..... **503,66** tona.

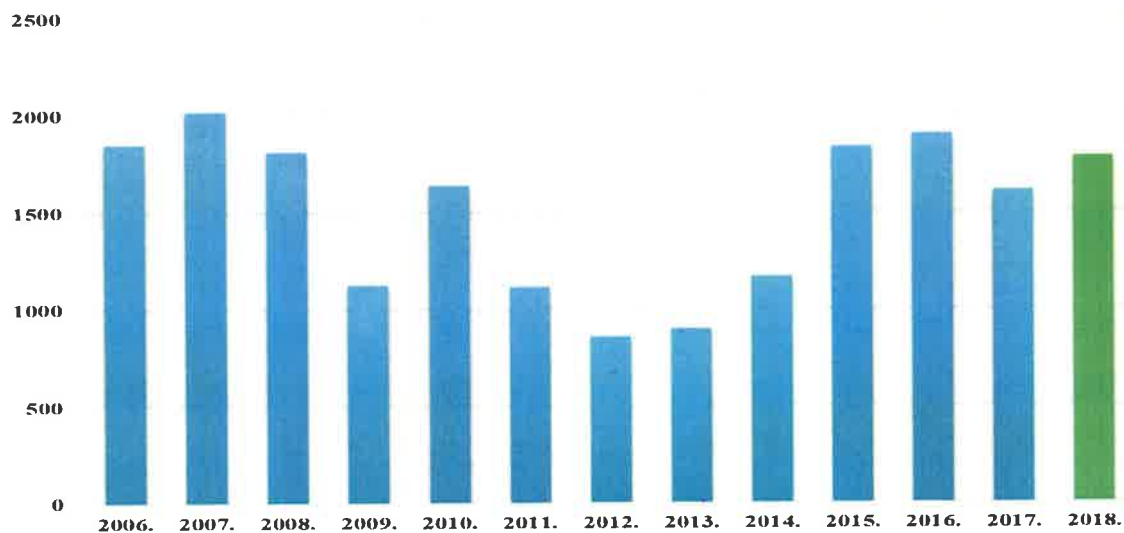
U toku 2018. godine uništeno je ukupno **1783,59** tona MiMES-a.

Pokazatelji rezultata uništenja MiMES-a u posljednjih 12 godina prikazani su u tabeli i dijagramu koji slijede:

RB	GODINA	DELABORACIJA						DETONACIJA			SVEUKUPNO (tona)
		RzOU Doboj	"PRETIS" Vogošća	"BINAS" Bugojno	"IGMAN" Konjic	UNDP- kontraktori	UKUPNO (tona)	"Manjača" B.Luka	Glamoč	UKUPNO (tona)	
1.	2006.	1040	437	52	42		1571	96	188	284	1855
2.	2007.	974	784	46			1804		218	218	2022

3.	2008.	974	160	180			1314	358	142	500	1814
4.	2009.	695					695	145	284	429	1124
5.	2010.	838,3	506				1344,3		296,4	296,4	1640,7
6.	2011.	656,7				24,2	680,9		435	435	1115,9
7.	2012.	460,4					460,4		396,2	396,2	856,6
8.	2013.	517					517		380,6	380,6	897,6
9.	2014.	794,1					794,1		374,6	374,6	1168,7
10.	2015.	1250					1250		585,9	585,9	1835,9
11.	2016.	1106,2	37			151	1294,20		607,9	607,90	1902,10
12.	2017.	1113,87					1113,87		499,26	499,26	1613,13
13.	2018.	1279,93					1279,93		503,66	503,66	1783,59
UKUPNO		11699,5	1924	278	42	175,2	14118,7	599	4911,52	5510,52	19629,22

Tabela 40: Uporedni pregled dinamike uništenja MiMES-a

Dijagram 11: Uporedni dinamički dijagram uništenja nestabilne municije (tone)

9.3. Strana vojna pomoć

Obim strane vojne pomoći, tokom 2018. godine, prikazan je u tabeli koja slijedi:

Red.br.	DONATOR	VRSTA DONACIJE	VRIJEDNOST
1.	Vlada SAD S4-B-UQC	MS za PCOTC - informatička oprema	101.985,00 KM
2.	Vlada SAD BK-B-IMET	Set za edukaciju eng. jezika	4.000,00 USD
3.	Vlada SAD FMS-razni programi	MS - razno (auto dijelovi, UH-H1 dijelovi)	258.704,05 USD

4.	Vlada SAD BK-B-UBN	Informatička oprema	57.998,00 USD
5.	Vlada SAD BK-B-UBL	Oprema za uređaje za noćno osmatranje	24.795,00 USD
6.	Vlada SAD BK-B-UBM	Vježbovna municija	12.384,00 USD
7.	Vlada SAD BK-B-UBL	Uređaji za noćno osmatranje	302.992,08 USD
10.	Vlada Švajcarske	2 Cisterne kamiona i 1 cisterna prikolica	25.087,50 KM
11.	Vlada Norveške	Ruter, CISCO	990,00 KM
12.	Vlada Velike Britanije	Publikacije i kutije za instrumente	3.500,00 GBP
14.	Vlada R. Turske	Pametna tabla	3.000,00 KM
15.	Organizacija za migracije IOM	Sefovi	6.984,00 KM
16.	Kraljevina Norveška	Informatička oprema	15.924,00 KM
17.	Organizacija "OSCE"	Informatička oprema	628,00 EUR
18.	Vlada Velike Britanije	Informatička oprema	1.050,00 KM
UKUPNO:			660.873,13 USD
			155.020,50 KM
			3.500,00 GBP
			628,00 EUR

Tabela 41: Pregled strane vojne pomoći

9.4. Ugovaranje nabavki roba i usluga

Pokazatelji o realizaciji Plana nabavke za 2018. godinu prezentirani su u tabeli koja slijedi:

R/B	PLAN NABAVKE	VRIJEDNOST (KM)
1	2	3
1.	Po planu nabavke za 2018. godinu	38.628.610
2.	Izuzeto iz Zakona o javnim nabavkama	6.690.258
3.	Stvorene obaveze	1.361.532
4.	Planirana vrijednost nabavki	30.764.264
5.	Vrijednost ugovorenih nabavki u 2018. godini	21.937.241
6.	Ugovoreno u 2017. godini	6.190.551
7.	Neugovoreno u 2018. godini	921.061
8.	Ostvarene uštede	1.527.973

Tabela 42: Realizacija Plana nabavke

Planom nabavke za 2018. godinu planirana je nabavka roba, usluga ili radova po osnovu tekućih i kapitalnih izdataka u iznosu od **38.628.610 KM** uključujući i nabavke po osnovu doniranih sredstava (187.444 KM).

Od planiranih nabavki iz Zakona o javnim nabavkama izuzete su nabavke u vrijednosti od **6.690.258 KM** ili 17,31 % planiranih nabavki. Na stvorene obaveze iz 2017. godine odnosi se **1.361.531 KM** ili 3,52 %. Za pokretanje nabavki po Planu nabavke roba, usluga ili roba za potrebe MO BiH u 2018. godini procijenjena vrijednost predmeta nabavki iznosi **30.767.2640 KM** ili 79,64 %. U 2018. godini pokrenuto je referata ili postupaka nabavke u ukupnoj vrijednosti **28.127.792 KM**.

Nisu pokrenuti postupci za predmete nabavke u vrijednosti **921.061 KM** ili 2,99 % od planiranih nabavki. Razlog za ne pokretanje određenih referata je što se radi o raznim vrstama rezervacije sredstava za pokretanje u slučaju potrebe, ne doradenost specifikacija TTK/TTU, rezervacija sredstava za predmete nabavke koji se neće pokretati u 2018.g. i služe isključivo za finansiranje ugovora iz 2017. godine i sl.

Prilikom ugovaranja ostvarene su uštede u vrijednosti oko **1.527.973 KM** u odnosu na procijenjene vrijednosti nabavke, odnosno 5,53 % od planiranih sredstava za ugovaranje i ova sredstva će prestrukturiranjem biti usmjerena na druge nabavke odnosno višegodišnje projekte.

Potpisano je ugovora u ukupnoj vrijednosti 21.937.210,70 KM, što sa 122 ugovora koji su u zaključeni u 2017. godini, a koji su realizovani u 2018. godini u vrijednosti oko 6.134.808 KM, i ostvarenim uštedama daje realizaciju PN za 2018. godinu od oko 97%.

Nakon izvršenih analiza došlo se do konačnog prijedloga da se nakon izvršenog restrukturiranja po kontima iznos od 1.500.000 KM će se preusmjeriti za finansiranje višegodišnjih projekata. U skladu s tim donesena je odluka o preusmjeravanju očekivanih neutrošenih sredstva iz 2018. godine za nabavku novih helikoptera jer je ovaj projekat ranije podržan od strane Vijeća ministara BiH i Predsjedništva BiH.

9.5. Održavanje

Tokom 2018. godine održavanje materijalno-tehničkih sredstava koja se nalaze na korištenju u MO i OS BiH nije u potpunosti realizovano u skladu sa odobrenim budžetskim sredstvima i Planom nabavki MO BiH i OS BiH za 2018. godinu. Razlog nedovoljne realizacije utroška odobrenih budžetskih sredstava je što procedure ugovaranja za određene grupe sredstava nisu završene ni do kraja ove godine. Nije ugovoreno održavanje sljedećih sredstava:

- Održavanje naoružanja i vojne opreme u iznosu od 90.000 KM,
- Usluge održavanja telekomunikacijske opreme u iznosu od 34.000 KM,
- Usluge održavanja elektrouređaja, pumpi, agregata, radioničke opreme u iznosu od 123.000 KM,
- Dio usluga održavanja motornih vozila u iznosu od 190.000 KM,
- Usluge održavanja vozila i sredstava PVO u iznosu od 155.000 KM,
- Generalni remont helikoptera u iznosu od 7.480.000 KM.

Poseban problem predstavlja to što još nije realizovano ugovaranje generalnog remonta helikoptera, jer su vremenski resursi većine helikoptera istekli. Operativnost helikoptera u 2019. godini će biti na veoma niskom nivou.

Ukupno odobrena finasijska sredstva za usluge održavanja motornih vozila u 2018. godini su iznosila 1.857.000 KM (bez održavanja vozila za VDP). Od navedene sume vrijednost ugovorenih usluga održavanja motornih vozila iznosi 1.824.403 KM, što je 98% od ukupne sume. Ukupna vrijednost izdatih narudžbenica je 1.377.702 KM, što je 75,5% vrijednosti ugovora. Smatramo da je uzrok lošije realizacije ugovaranja to što su motorna vozila kojim raspolažu OS BiH zastarjela i raznovrsna, pa je veoma teško obezbijediti rezervne dijelove za njihovu opravku.

U protekloj godini nismo imali niti jedan sklopljen ugovor za održavanje naoružanja i vojne opreme, iako je bilo odobreno 245.000 KM. Firme koje su kvalifikovane za ove poslove nemaju regulisane poreze i doprinose, pa nisu u mogućnosti dostaviti valjane ponude.

Održavanje motornih vozila i opreme u radioničkim kapacitetima OS BiH izvodi se u malom obimu, jer nije izvršena nabavka planiranih rezervnih dijelova, izuzev nekoliko stavki za VW program. Takođe radionicama u sastavu OS BiH nedostaje potrošni materijal, dio alata i opreme za dijagnostiku.

Realizirane usluge održavanja tokom zadnje dvije godine prikazane su u tabeli koja slijedi:

RB	TEKUĆE ODRŽAVANJE AKTIVNOST	UTROŠAK BUDŽETSKIH SREDSTAVA (KM)	
		2017. godina	2018. godina
1.	Održavanje borbenih vozila: - Tenkovi i transporteri - Naoružanje i vojna opreme	<u>4.736,00</u>	<u>702,00</u>
2.	Održavanje i delaboracija municije		
3.	Održavanje neborbenih vozila: - Tehnički pregled vozila - Putnička, kombi i terenska vozila - Teretna, specijalna, priključna vozila, autobusi i inženjerske i deminerske mašine	<u>874.799,00</u>	<u>1.476.691,00</u>
4.	Održavanje zrakoplovstva: - Tekuće održavanje letjelica - Produženje vremenskog resursa krakova helikoptera Mi-8 - Remont vedra za gašenje požara - Remont helikoptera Mi-8 - Usluge vanjskih dobavljača	<u>374.185,00</u>	<u>1.270.154,00</u>

5.	Održavanje ostalih sredstava: - Intendantska TMS - Telekomunikacijska TMS - Informatička i biro oprema - Elektroenergetski uređaji i radionička oprema - Kalibracija alata, baždarenje vaga, čišćenje rezervoara, analiza goriva	<u>783.664,00</u>	<u>461.880,00</u>
UKUPNO		2.037.384,00	3.209.427,00

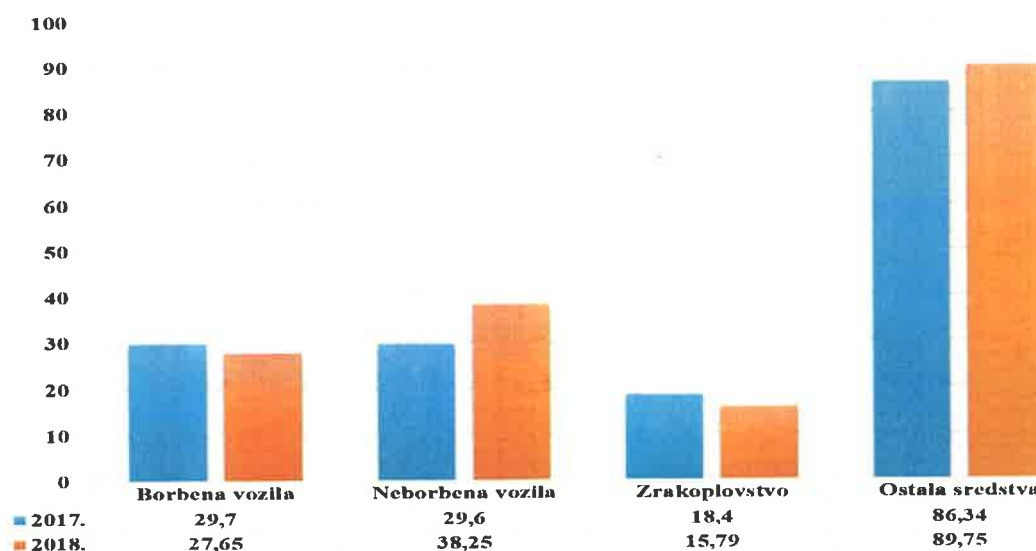
Tabela 43: Pregled utroška budžetskih sredstava za usluge održavanja

Ukupno utrošena finasijska sredstva za usluge tekućeg održavanja motornih vozila, naoružanja i vojne opreme u 2018. godini iznose 3.209.427,00 KM, što je više za oko 1.270.000 KM u odnosu na 2017. godinu. Razlog povećanja utroška je što u 2018. godini prenesen na realizaciju znatan dio ugovora iz 2017. godine (nabavka r/d za helikoptere, remont r/d za helikoptere).

U tabeli koja slijedi, prikazan je uporedni pregled operativnosti TMS-a u zadnje dvije godine, izražen u procentima:

RB	NAZIV SREDSTVA	PROCENAT OPERATIVNOSTI (%)	
		2017. godina	2018. godina
1.	Tenkovi i oklopni transporteri (M-60A3, M-84 i M-113A2)	29,70	27,65
2.	Neborbena vozila	29,60	38,25
3.	Zrakoplovstvo	18,40	15,79
4.	Ostala sredstva	86,34	89,75

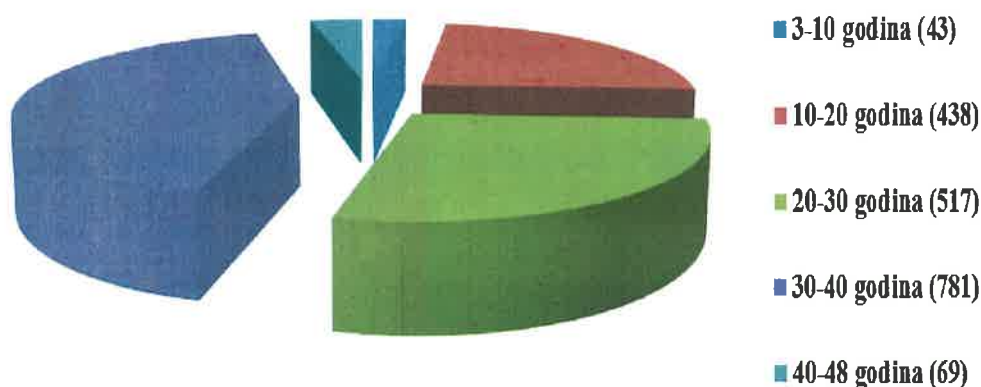
Tabela 44: Uporedni pregled operativnosti TMS-a

Dijagram 12: Uporedni pregled operativnosti TMS-a

Vremenski i eksploatacioni resursi većine TMS koja se nalaze na korištenju u MO i OS BiH su istekli, te je potrebno hitno izvršiti znavljanje sa novim sredstvima. Ovaj problem je posebno izražen kod helikoptera i motornih vozila.

Zbog zastarjelosti motornih vozila poseban problem predstavlja ugovaranje usluga održavanja sa vanjskim dobavljačima. Različite vrste, tipovi, modeli, godine proizvodnje i lokacije upotrebe motornih vozila, nameću neophodnost ugovaranja usluga održavanja sa velikim brojem ovlaštenih servisa, što, u pogledu usklađivanja postupka ugovaranja sa odredbama Zakona o javnim nabavkama, predstavlja veliku smetnju.

Dijagram 13: Starosna struktura motornih vozila i inženjerskih mašina u OS BiH

9.6. Građevinarstvo i infrastruktura

U toku 2018 godine izvršene su usluge ispitivanja i sanacije visoko naponskih vodova 10kV i transformatorskih stanica u skladu sa Zakonskim propisima na lokacijama MO i OS BiH. Prilikom izvođenja radova na lokaciji Bijeljina došlo je do pogibije radnika Firme Kalelektrik koja je vršila radove.

U toku 2018 godine izvršene su usluge ispitivanja gromobranskih instalacija na 600 objekta OS BiH. U skladu sa pozitivnim zakonskim propisima ispitivanja se vrše svake godine na objektima za municiju i MES i svake 2 godine skladišta pogonskog goriva i radio relejna čvorišta, a svake treće godine za ostale objekte.

U sklopu realizacije ugovora za održavanje video nadzora i elektronskog sistema sigurnosti u potpunosti su završene lokacije Aerodrom Dubrave, 3 Maj (privremeno osposobljena pravi se novi projekat), A001 MO BiH, ZŠ OS BiH Bistrik i Butmir2. Uveden video nadzor na lokaciju DOM OS BiH pod garancijom, urađena projektna dokumentacija za lokaciju Butile i za skladišta Grabež, Kozlovac i Gabela te za lokaciju TROM Doboje.

Tabela koja slijedi sadrži uporedni prikaz utrošenih novčanih sredstava za tekuće i investicijsko održavanje objekata infrastrukture u zadnje tri godine:

UTROŠAK FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA TEKUĆE I INVESTICIJSKO ODRŽAVANJE (KM)						
VRSTA USLUGE	2016.		2017.		2018.	
	Planirano	Realizirano	Planirano	Realizirano	Planirano	Realizirano
Komunalne usluge	4.334.000	5.000.000	4.240.000	5.240.000	4,328,000	4,800,000
Unajmljivanje imovine	116.000	115.000	115.000	115.000	116,975	116,975
Ukupno komunalne usluge	4.450.000	5.115.000	4.355.000	5.355.000	4,444,975	4,916,975
Usluge GZR	460.000	433.606	703.000	320.000	738,000	787,000
Usluge održavanja opreme	773.200	884.584	677.000	640.000	865,000	865000
Usluge projektiranja i ispitivanja	30.000	24.523	30.000	26.000	36,000	32,715
Kapitalni izdaci	2.007.692	1.652.512	1.873.000	1.605.000	1.811,060	1.464,000
Gradevina	3.270.892	2.997.225	3.283.000	2.591.000	3.450,060	3.148,715
Infrastruktura	7.796,750	8.249,222	7.638.000	7.946.000	7.895,035	8.065,690

Tabela 45: Pregled utrošenih novčanih sredstava za tekuće i investicijsko održavanje

9.7. Saobraćaj i transport

Tokom 2018. godine, u oblasti saobraćaja i transporta, preduzimane su aktivnosti stvaranja uvjeta za bolje funkcioniranje saobraćajnog sistema MO i OS BiH, a to su:

- Opremanje MO i OS BiH motornim vozilima je realizovan jednim djelom preraspodjelom motornih vozila u MO i OS BiH. OS BiH realizuju popunu po formaciji, dok su u Odjeljenju za opšte i zajedničke poslove MO BiH raspoređena 22 motorna vozila. Iz nabavke novih vozila ove godine je izvršena popuna sa 10 kombi vozila i 2 putnička vozila u sastavu OS BiH i 3 putnička motorna vozila u sastavu MO BiH.

- Ukupno je registrovano 722 m/v, s tim da je ugovoreno osiguranje od A/O rizične grupe od 257 m/v što znatno umanjuje troškove šteta na vozilima koja učestvuju u saobraćajnim nezgodama, te 5 vozila kasko osiguranjem.

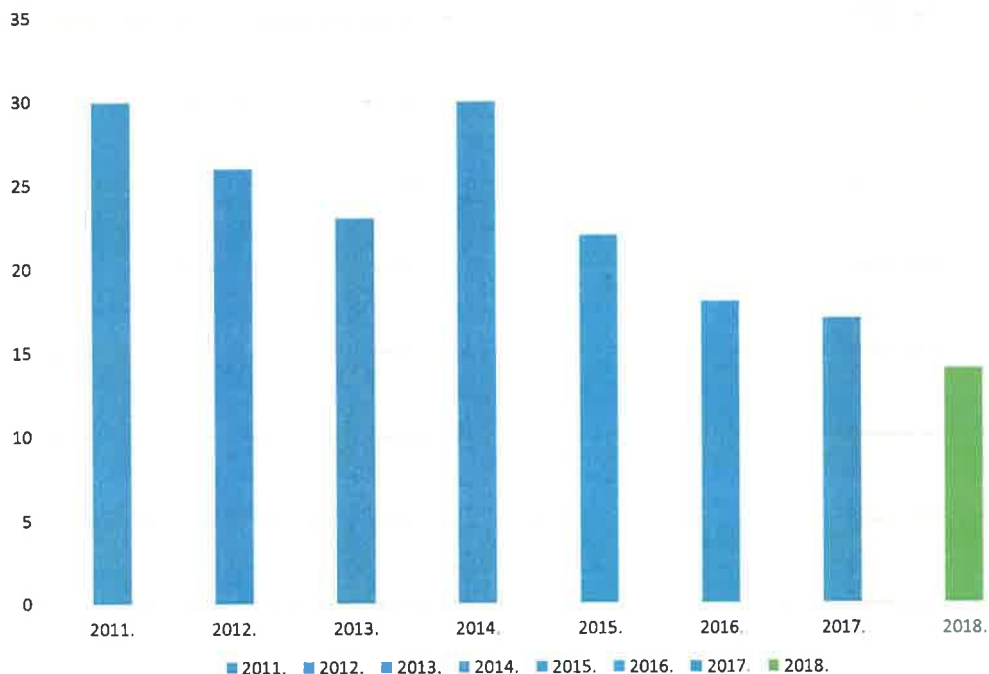
- Rashodovanje motornih vozila.

- Pripremljeno i izvještačeno je 14 slučajeva nastalih šteta u saobraćajnim nezgodama i uzroka nastanka istih, te dato stručno mišljenje i značajan doprinos u radu sa vansudskim poravnanjima šteta po osnovu A/O gdje se naknada šteta gotovo upolovila u odnosu na zahtjeve oštećenih.

Tabela koja slijedi sadrži uporedne pokazatelje o broju saobraćajnih nezgoda u zadnjih osam godina.

PREGLED SAOBRAĆAJNIH NEZGODA U VREMENSKOM PERIODU 2010. – 2018. GODINA							
2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
30	26	23	30	22	18	17	14

Tabela 46: Uporedni pregled saobraćajnih nezgoda

Dijagram 14: Uporedni prikaz saobraćajnih nezgoda

9.8. Nomenklatura, standardizacija i kontrola kvaliteta

U oblasti nomenklature, standardizacije i kontrole kvaliteta, u toku 2018. godine, radilo se na pripremi sledećih sistemskih dokumenata:

- Nacrt Pravilnika o standardizaciji u MO i OS BiH,
- Uputstvo o kontroli kvaliteta municije i minsko-eksplozivnih sredstava u MO i OS BiH broj: 11-02-3-2402-2/18 od 14.08. 2018. godine,
- Radna verzija Uputstva o dodjeli nacionalnih nomenklturnih brojava (NNB) u MO i OS BiH,

Ažuriranje Jedinствene baze nomenklturnih brojeva (NSN i NNB) /Privremenog jedinstvenom imeniku sredstava u MO i OS BiH, Razmjena kodifikacijskih podataka sa članicama NATO Codification System putem NMBS (NATO Mailbox System).

10. Finansije i budžet

U ovoj funkcionalnoj oblasti aktivnosti su se odvijale kroz pripremu smjernica, planova i programa, koji se odnose na finansiranje ukupnog sistema odbrane kroz sistem programiranja, budžetiranje i izvršenja budžeta, a težište je bilo usmjereno na programiranje i budžetiranje, materijalno finansijsko poslovanje i obračun plaća i naknada.

10.1. Realizacija budžeta

Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2018. godinu (Sl. glasnik BiH broj: 8/18) Ministarstvu odbrane BiH dodijeljeno je **283.893.000 KM**.

Realizacija budžeta za 2018. godinu, na dan 31.12.2018. godine iznosi 98,18 %. Od ukupno odobrenih sredstava izuzeta su sredstva u iznosu od 1.300.000 KM (Tabela 47) koja su osigurana prestrukturiranjem odobrenih budžetskih sredstava u 2018. godini i alocirana su na višegodišnji projekat nabave helikoptera. Takođe, iz odobrenog budžeta izuzeta su i sredstva za ranije odobreni **višegodišnji projekat** Kapitalni grantovi pojedincima - Implementacija programa "Perspektiva" u iznosu od 37.000 KM (Tabela 47).

U okolnostima nedovoljnih sredstava, povećanje stepena realizacije budžeta moguće je ostvariti kroz izradu višegodišnjih projekata koji bi u dijelu velikih izdataka osnovnih nabavki roba i usluga olakšali sam proces nabavke u višegodišnjem periodu.

Proces realizacije višegodišnjih projekata bio je započet u prethodnom periodu, ali je došlo do zastoja zbog pokrenutih žalbenih postupaka te se shodno tome isti prenose u 2019.godinu. Ovo se odnosi na iznos od 7.480.000 KM planiranih za remont helikoptera i 7.067.000 KM za osiguranje i unaprjeđenje operativnosti motornih vozila.

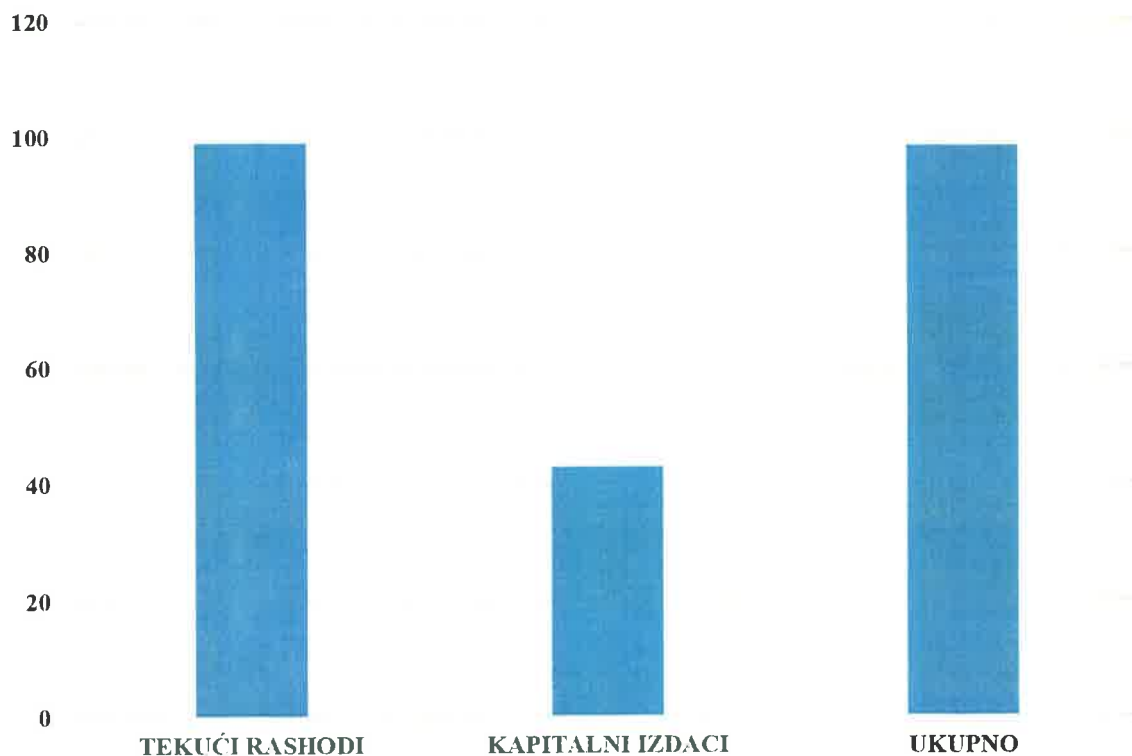
Naše planove prilagođavamo najkritičnijim stavkama, te kontinuirano mijenjamo dinamiku potreba kako bismo izbalansirali osnovno funkcionisanje i pokrivanje dijela preuzetih obaveza.

Struktura izvršenja budžeta za 2018. godinu prikazana je u tabeli koja slijedi:

RB	VRSTA RASHODA	ODOBRENO	REALIZIRANO	PROCENAT IZVRŠENJA
1.	TEKUĆI IZDACI	278.550.000	275.687.842	98,97
1.1.	Bruto plaće i naknade	190.813.000	189.160.934	99,13
1.2.	Naknade troškova uposlenih	55.121.000	54.823.482	99,46
1.3.	Putni troškovi	2.856.000	2.855.994	100,00
1.4.	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	765.000	550.869	72,01

1.5.	Izdaci za energiju i komunalne usluge	6.844.000	6.843.995	100,00
1.6.	Nabavka materijala	7.839.000	7.824.585	99,82
1.7.	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	4.710.000	4.438.923	94,24
1.8.	Troškovi zakupa	126.000	35.831	28,44
1.9.	Izdaci za tekuće održavanje	5.415.000	5.414.910	100,00
1.10.	Izdaci osiguranja i bankarske usluge	815.000	581.437	71,34
1.11.	Ugovorene i druge posebne usluge	3.246.000	3.156.882	97,25
2.	KAPITALNI IZDACI	4.006.000	1.719.060	42,91
2.1.	Nabavka opreme	2.273.000	1.565.942	68,89
2.2.	Nabavka stalnih sredstava	588.000	153.118	26,04
2.3.	Rekonstrukcija i investicijsko održavanje	1.145.000	0	0
3.	KAPITALNI GRANTOVI	0	0	0
3.1.	Kapitalni grantovi pojedincima			
	UKUPNO:	282.556.000	277.406.902	98,18
	NAZIV VP	ODOBRENO	REALIZIRANO	RASPOLOŽIVO
4.	VIŠEGODIŠNJI PROJEKTI	22.970.584	6.231.027	16.739.557
4.1.	Helikopteri	7.480.000	0	7.480.000
4.2.	Perspektiva	923.584	31.027	892.557
4.3.	Nabava motornih vozila	7.067.000	0	7.067.000
4.4.	Nabava helikoptera	7.500.000	6.200.000	1.300.000

Tabela 47: Pregled izvršenja budžeta

Dijagram 15: Realizacije budžeta

Nivo finansiranja u 2018. godini nije bio zadovoljavajući što je negativno uticalo na realizaciju Plana nabavke i nezadovoljavajući stepen realizacije budžeta. Ovakav nivo finansiranja još uvijek ne pruža osnov za izgradnju sistema koji će funkcionisati na bazi zaliha i njihovog znavljanja.

Tokom 2018. godine, pet projekata je finansirano iz donatorskih sredstava. Ukupna struktura doniranih sredstava (sa prenešenim stanjem iz 2017. godine) u 2018. godini, na dan 31.12.2018. godine, sadržana je u sljedećoj tabeli:

RB	PROGRAM POSEBNE NAMJENE	DONIRANA SREDSTVA	REALIZIRANO	RASPOLOŽIVO
1.	Donacije Vlade SAD-a	103	0	103,00
2.	Donacije prijateljskih zemalja	15.782	0	15.782,00
3.	PSOTC	1.364.419	80.637	1.283.782
4.	Obuka i edukacija specijaliziranog personala OS BiH	7.717	0	7.717
5.	VI CISM FUTSAL CUP FOR PEACE - CISM	5.167	0	5.167
UKUPNO		1.393.187	80.637	1.312.551

Tabela 48: Pregled strukture doniranih sredstava

U okolnostima nedovoljnih sredstava, povećanje stepena realizacije proračuna moguće je ostvariti kroz izradu višegodišnjih projekata koji bi u dijelu velikih izdataka osnovnih nabavki roba i usluga olakšali sam proces nabavke u višegodišnjem periodu. Razlog neprovođenja višegodišnjih projekata nalazimo u finansijskom okviru koji je nestabilan i podliježe promjenama tokom samog procesa izrade i odobravanja proračunskog zahtjeva. Naše planove prilagođavamo najkritičnijim stavkama, te kontinuirano mijenjamo dinamiku potreba kako bismo izbalansirali osnovno funkcioniranje i pokrivanje dijela preuzetih obaveza.

11. Etika i profesionalizam

Etika i profesionalizam su, tokom 2018. godine, razvijani kroz redovne aktivnosti Generalnog inspektorata MO BiH, u sklopu provođenja istraga, preliminarne istrage, pružanja pomoći i provođenju obuke iz oblasti etike i profesionalizma. Primljeno je i riješeno 171 prijava nepravilnosti različitih kategorija.

Nastavljeno je i sa implementacijom Plana integriteta i borbe protiv korupcije u MO BiH za period 2015. – 2019. godina. U okviru implementacije plana značajna saradnja je ostvarena sa Centrom za integritet u odbrambenom sektoru (CIDS) iz Norveške, koji je nosilac programa izgradnje integriteta u NATO. Sa ovom organizacijom je potpisan trogodišnji sporazum o pružanju podrške u oblasti upravljanja ljudskim resursima, logistike i podrške Generalnom inspektoratu MO BiH u provođenju aktivnosti iz oblasti jačanja integriteta u MO i OS BiH.

Ostvarena je i saradnja sa organizacijom Transparency International kroz učešće u istraživanju transparentnosti u odbrambenom sektoru, koji provodi Transparency International kroz upitnike koje dostavlja institucijama u odbrambenom sektoru. Pokrenuta je inicijativa da se organizuje obuka ključnog personala MO BiH od strane Transparency International-a po pitanju proaktivne transparentnosti.

Generalni inspektorat MO BiH je aktivno sarađivao sa NATO timom za izgradnju integriteta učešćem na konferencijama u Briselu i Rimu, gdje su partnerima prezentovani rezultati i dobra praksa iz BiH u oblasti jačanja integriteta. Usaglašena je posjeta NATO tima za izgradnju integriteta Ministarstvu odbrane BiH sa ciljem pregleda stepena realizacije mjera i preporuka iz samoprocjene integriteta, koja se planira obaviti u februaru 2019. godine.

Kroz komunikaciju sa personalom tokom rada na slučajevima, ali i kroz plansko izvođenje nastave po temama koje su specifične za dužnost inspektora, u toku 2018. godine, realizirana je planirana obuka.

12. Administrativni i pravni poslovi

Težište aktivnosti u ovoj oblasti, tokom 2018. godine, bilo je usmjereno na:

- Pripremu izjašnjenja u radno pravnim, upravno-pravnim i drugim sporovima;
- Opće i zajedničke poslove podrške institucijama odbrane;
- Učešće u realizaciji protokolarnih aktivnosti,
- Implementaciju Sistema elektronske podrške poslovnim procesima u MO BiH – modul e pisarnica.

Podaci o ukupnom broju predmeta, uzetih u rad, koji se odnose na sporove u kojima je tuženo MO BiH, u toku 2018. godine, sadržan je u tabeli koja slijedi:

RB	VRSTA SPOROVA	BROJ
1.	Radno-pravni sporovi:	119
2.	Saobraćajne nezgode:	0
3.	Haški tribunal (ICTY)	208
UKUPNO		327

Tabela 49: Pregled sudskih sporova

13. Odnosi s javnošću

Ministarstvo odbrane je, tokom 2018. godine, nastavilo provoditi aktivnosti medijske prezentacije MO i OS BiH. Aktivnosti su prikazane na tabelarnim pregledima koji slijede:

RB	AKTIVNOST	UKUPNO
1.	Pres konferencije	4
2.	Pozivi medijima	69
3.	Saopćenja	201
4.	TV emisije „Naša snaga“	24
5.	Objavljeni video zapisi i druge vijesti	29
6.	Zaprimljeni građanski zahtjevi	24
7.	Zaprimljeni medijski zahtjevi	183
8.	Odgovori na medijske zahtjeve	173

Tabela 50: Pregled aktivnosti odnosa s medijima

RB	AKTIVNOST	2018.
1.	Web stranica MO i OS BiH	- 3 616 lektoriranja i objavljivanje jedinstvenih objava, - 30 000 članova na facebook stranici, - 320 000 posjeta web stranici MO BiH, - više od 700 objava na facebook stranici - 4 000 foto zapisa, - 350 događaja.

Tabela 51: Pregled aktivnosti interne komunikacije

U okviru obilježavanja Dana OS BiH, u šest najtiražnijih dnevnih novina, objavljeno je 21 afirmativni članak o MO i OS BiH, sa 77 objava na internet portalima. Tokom 2018. godine, emitirano je 20 TV priloga i deset intervjua pripadnika MO i OS BiH, koje je prenio veliki broj medija u BiH. Na javnim servisima u BiH, emitiran je tri puta TV spot povodom Dana OSBiH, objavljena je čestitka u tri štampana medija. Snimljena je i naknadno emitirana Svečana akademija na BHT1.

14. Vjerske potrebe

Svi pripadnici MO i OS BiH su podržani i ravnopravno tretirani u svojim vjerskim opredjeljenjima.

Posebni dani u vjerskim kalendarima su vjerski obilježeni u MO i jedinicama OS BiH.

Tokom 2018. godine, u MO i OS BiH, pored vjerskih aktivnosti obilježavanja posebnih dana u vjerskim kalendarima, organizirano je institucionalno obilježavanje - za dva bajrama, Uskrs, Vaskrs, te dva božića, čime su ovi vjerski događaji postali događaji približavanja vjernika i boljeg međusobnog razumijevanja pripadnika MO i OS BiH različitih vjera.

Organizirano je više hodočašća za vjernike pripadnike MO i OS BiH, saglasno vjerskim obavezama, običajima i vjerskoj tradiciji u BiH.

III ZAKLJUČCI I OCJENE

Funkcioniranje odbrambenog sistema BiH i rad u MO BiH, tokom 2018. godine, bili su opterećeni otežavajućim okolnostima koje su onemogućile da se postigne najviši stepen realizacije programskih aktivnosti.

Nedostatna budžetska sredstva su onemogućila razvoj infrastrukture i opremanje, te značajnija poboljšanja logističke funkcije održavanja. Zbog ovih okolnosti, tehničko stanje i starosna struktura postojećih materijalno tehničkih sredstava nije na zadovoljavajućem nivou, a nisu postojale ni pretpostavke za izradu i realizaciju značajnih projekata koji bi pokrenuli proces modernizacije OS BiH.

Funkcionalni sistem upravljanja personalom bio je opterećen nemogućnošću adekvatne personalne popune u oblasti logistike i letaćkog i specijalističkog kadra u Brigadi zračnih snaga.

I pored prezentiranih otežavajućih okolnosti, dostignut je visok stepen realizacije programskih aktivnosti. Na osnovu pokazatelja od kojih je sadržan ovaj izvještaj, zaključci i ocjene o radu MO BiH, tokom 2018. godine, predstavljeni su kroz tematske cjeline:

1. Poboljšanje funkcioniranja odbrambenog sistema

Nastavkom aktivnosti na definiranju i završetku strateških dokumenata poboljšane su već stvorene kvalitetne osnove za potpunije i kvalitetnije uređenje odbrambenog sistema BiH.

Organizirani pristup planiranju i realizaciji planova doveo je do daljnjeg napretka u funkcioniranju MO i OS BiH. Pored navedenog, MO BiH je uspješno koordiniralo planirane aktivnosti saradnje sa drugim institucijama, te jačalo regionalnu i bilateralnu saradnju.

Tokom 2018. godine, nastavljen je prijem mladih oficira kroz posebno dizajnirani proces obuke civilnih lica sa završenim VII stepenom obrazovanja.

2. Konceptualni dokumenti

Tokom 2018. godine, nastavljeno je sa implementacijom dokumenata „Pregled odbrane“ i „Plan razvoja i modernizacije OS BiH 2017. - 2027.“. Realizacija plana

implementacije ovih dokumenata doprinijet će jačanju sistemske, organizacijske, strukturalne i materijalne osnove odbrambenog sistema.

3. Međunarodne aktivnosti

Tokom 2018. godine, MO BiH je nastavilo sa ispunjavanjem obaveza koje proizilaze iz članstva u PfP i korištenja svih instrumenata partnerske saradnje sa NATO-om. To je od izuzetnog značaja za BiH i predstavlja pokazatelj učinjenih napora BiH na usvajanju i primjeni određenih zahtijevanih standarda od NATO-a.

Pored navedenog, nastavlja se snažan razvoj međunarodne, regionalne i bilateralne vojne saradnje.

Tokom 2018. godine, nastavljeno je učešće OS BiH u mirovnim operacijama. Učešće u takvim aktivnostima predstavlja konkretan doprinos svjetskom miru i test sposobnosti OS BiH, te najbolji način međunarodne afirmacije naših odbrambenih sposobnosti.

3. Zaostale reformske aktivnosti - pokretna i nepokretna imovina

Nastavljene su aktivnosti rješavanja viškova pokretne vojne i ostale imovine i neperspektivnih lokacija. Ukupna količina nesigurne municije je smanjena za 1783,59 tona. Ova aktivnost će iziskivati obiman angažman resursa tokom 2019. godine.

Ministarstvo odbrane BiH očekuje da nadležni nivoi vlasti preduzmu mjere za preuzimanje neperspektivnih lokacija, jer se troše resursi na neplanirane aktivnosti osiguranja navedene imovine.

4. Redovne aktivnosti

U okviru redovnih aktivnosti, težište je usmjereno na razvoj civilno vojnih odnosa i vojne pomoći civilnim organima u BiH, obuci, operativnim i funkcionalnim zadacima.

U funkcionalnoj oblasti civilno vojne saradnje zadržan je progresivan trend, što izuzetno doprinosi daljnjoj afirmaciji OS BiH, posebno imajući u vidu otežane okolnosti zbog budžetskog ograničenja.

Ministarstvo odbrane BiH će i dalje davati svoj maksimalni doprinos u rješavanju svih aktivnosti koje nisu završene u izvještajnom periodu.

IV TEŽIŠNI ZADACI ZA 2019. GODINU

Imajući u vidu ostvarene rezultate i konstatirane probleme u radu i ranije definirane obaveze MO BiH, za 2019. godinu planirani su sljedeći težišni zadaci:

1. Implementacija dokumenata „Pregled odbrane“ i „Plan razvoja i modernizacije OS BiH za period 2017-2027. godina“.
2. Poboljšanje funkcioniranja odbrambenog sistema kroz:
 - Uspostavljenje efikasnijeg, funkcionalnijeg i operativnijeg sistema, naročito u logističkim aspektima;
 - Nastavak izgradnje sistema kroz detaljnu razradu strateških, doktrinarnih i planskih dokumenata;

- Nastavak personalnog podmlađivanja i unaprjeđenja upravljanja personalnim resursima, te dodatno osposobljavanje personala kroz dodatnu obuku i usavršavanje;
 - Transparentnost i odgovornost u radu.
3. Realizacija odbrambenih aktivnosti:
 - Planiranje i izvođenje obuke Oružanih snaga Bosne i Hercegovine;
 - Nastavak razvoja civilno vojne saradnje;
 - Profesionalni razvoj i stručno-specijalističko usavršavanje pripadnika institucija odbrane Bosne i Hercegovine.
 4. Učešće OS BiH u mirovnim misijama, kao i učešće oficira OS BiH u radu štabova multinacionalnih jedinica i struktura, te međunarodnih institucija kolektivne odbrane.
 5. Vojnoobavještajna podrška misijama OS BiH.
 6. Vršenje sigurnosnih provjera i izdavanje sigurnosnih dozvola za pripadnike institucija odbrane BiH.
 7. Rješavanje pitanja raspolaganja pokretnom i nepokretnom imovinom.
 8. Rješavanje viškova naoružanja i municije OS BiH.
 9. Pružanje vojne pomoći civilnim organima, te nastavak razvoja operativnih sposobnosti OS BiH za pružanje vojne pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće.
 10. Daljnje jačanje međunarodne saradnje (bilateralne, regionalne, saradnje sa odbrambenim i sigurnosnim međunarodnim organizacijama, itd.).
 11. Nastavak protivminskih akcija deminerskih jedinica OS BiH i akcije uništavanja neeksplozivnih ubojnih sredstava.
 12. Obilježavanje Dana OS BiH.
 13. Ispunjavanje međunarodnih obaveza BiH u oblasti odbrane i provođenje aktivnosti u okviru članstva NATO/PfP.
 14. Vojnoobavještajna i sigurnosna saradnja sa komplementarnim institucijama u BiH.
 15. Razvoj i implementacija sistema prijema starješina u OS BiH.
 16. Nastavak aktivnosti na projektu selekcije i obuke mladih oficira u Bosni i Hercegovini.
 17. Aktivnosti na rodnoj jednakosti i implementaciji Akcijskog plana BiH za implementaciju UNSCR 1325 za Bosnu i Hercegovinu.
 18. Uspostavljanje informacijske podrške za upravljanje resursima (personal, logistika, finansije).
 19. Iznažanje mogućnosti za pomoć pripadnicima OS BiH koji će biti otpušteni u toku 2018. godine.
 20. Učešće u interesornim radnim grupama Vijeća ministara BiH u raznim oblastima, a posebno u procedurama izrade prijedloga zakonskih rješenja.
 21. Izrada prijedloga zakona, izmjene i dopune postojećih zakona i harmonizacija postojeće zakonske regulative.
 22. Izrada podzakonskih normativnih i drugih dokumenata u odbrambenom sistemu.
 23. Jačanje svih aspekata medijske afirmacije odbrambenog sistema.

Prilog: Popis tabela i dijagrama

Broj:06-03-6-825-1/19
Sarajevo,28.02.2019. godine

MINISTRIČA
Marina Penđeš

POPIS TABELA I DIJAGRAMA:

a) Tabele

1. *Pregled realizacije programskih aktivnosti*
2. *Pregled aktivnosti civilno-vojne saradnje*
3. *Pregled angažiranja resursa OS BiH*
4. *Pregled angažiranja resursa OS BiH u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća*
5. *Pregled ostvarenih troškova*
6. *Realizacija plana deminiranja*
7. *Prikaz broja deminerskih projekata*
8. *Angažirani resursi u operacijama deminiranja*
9. *Uporedni pregled realizacije deminiranja*
10. *Pregled realiziranih inženjerskih aktivnosti*
11. *Pregled učešća na međunarodnim vojnim vježbama*
12. *Učešće pripadnika OS BiH u mirovnim misijama*
13. *Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne saradnje*
14. *Pregled realizacije aktivnosti u Centru za sigurnosnu saradnju (RACVIAC)*
15. *Pregled obaveza po pitanju verifikacije, inspekcije i razmjene informacija*
16. *Pregled razmijenjenih informacija*
17. *Pregled izrade obavještajno analitičkih produkata*
18. *Pregled broja događaja i saradnje od značaja za funkcionalnost VOR-a*
19. *Pregled izvršenih sigurnosnih provjera i izdatih rješenja*
20. *Pregled vanrednih događaja*
21. *Pregled popune*
22. *Pregled prijema u državnu službu*
23. *Pregled načina prijema u vojnu službu*
24. *Pregled prijema vojnika u OS BiH*
25. *Pregled prijema oficira/podoficira u OS BiH*
26. *Pregled prestanka državne službe*
27. *Pregled prestanka vojne službe u OS BiH*
28. *Pregled realizacije programa „Perspektiva“*
29. *Pregled realizacije aktivnosti u sklopu projekta „Preventiva“*
30. *Pregled obuke*

31. *Uporedni pregled obuke*
32. *Pregled aktivnosti obuke (vrsta obuke)*
33. *Pregled realizacije u oblasti školovanja, obuke i usavršavanja (programi)*
34. *Uporedni pregled školovanja, obuke i usavršavanja (programi)*
35. *Utrošak finansijskih sredstava za realizaciju vježbe „Dinamičan odgovor“*
36. *Zajednička obuka sa EUFOR-om*
37. *Pregled zajedničkih vježbi OS BiH i civilnih organa*
38. *Pregled realizacije predaje pokretne vojne imovine*
39. *Pregled statusa perspektivnih lokacija*
40. *Uporedni pregled dinamike uništenja MiMES-a*
41. *Pregled strane vojne pomoći*
42. *Realizacija Plana nabavke*
43. *Pregled utroška budžetskih sredstava za usluge održavanja*
44. *Uporedni pregled operativnosti TMS-a*
45. *Pregled utrošenih novčanih sredstava za tekuće i investicijsko održavanje*
46. *Uporedni pregled saobraćajnih nezgoda*
47. *Pregled izvršenja budžeta*
48. *Pregled strukture doniranih sredstava*
49. *Pregled sudskih sporova*
50. *Pregled aktivnosti odnosa s medijima*
51. *Pregled aktivnosti interne komunikacije*

b) Dijagrami

1. *Realizacija programskih aktivnosti*
2. *Uporedni prikaz realizacije programa rada*
3. *Pregled korisnika pomoći*
4. *Pregled angažiranih kapaciteta*
5. *Teritorijalna distribucija vojne pomoći civilnim organima*
6. *Uporedni prikaz realizacije deminerskih projekata*
7. *Uporedni prikaz realizacije deminiranja*
8. *Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne saradnje*
9. *Uporedni pregled vanrednih događaja*
10. *Uporedba otpuštenog personala po odabranim kategorijama*

11. *Uporedni dinamički dijagram uništenja nestabilne municije (tone)*
12. *Uporedni pregled operativnosti TMS-a*
13. *Starosna struktura motornih vozila i inženjerskih mašina u OS BiH*
14. *Uporedni prikaz saobraćajnih nezgoda*
15. *Realizacije budžeta*